

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra finančního práva a národního hospodářství

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bezhotovostní platební styk

Zpracoval: Filip Šperl

Plzeň, 2019

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen, 2019

.....

Poděkování

*„Tímto bych rád poděkoval vedoucí diplomové práce
JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové za cenné profesionální rady a připomínky, které
mi poskytla při zpracování diplomové práce.“*

Seznam zkratk

ABO = Automatizace bankovních operací

AISP = Account Information Service Provider

API = Application Programming Interface

BIC = Bank Identifier Code

BPIN = Bankovní PIN

CD = Compact Disc

CERTIS = Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement System

CISP = Card-Based Payment Instrument Issuer

CVV/CVC = Card Verification Code/Value

ČBA = Česká bankovní asociace

ČNB = Česká národní banka

EBA = European Banking Authority

EHP = Evropský Hospodářský Prostor

EU = Evropská unie

EUR = Euro

IBAN = International Bank Account Number

ICT = Information and Communication Technologies

IT = Information Technology

Kč = Koruna česká

PAD = směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky

PC = Personal Computer

PIN = Personal Identification number

PISP = Payment Initiation Service Provider

PSD1 = směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu

PSD2 = směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu

RTGS = Real-Time Gross Settlement

SBČS = Státní banka československá

SIPO = Soustředěné inkaso plateb obyvatelstva

SMS = Short Message Service

SŠZ = zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

SWIFT = Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication

TPP = Third Party Payment Service Provider

ZČNB = zákon č. 6/1993 Sb., o české národní bance, ve znění pozdějších předpisů

ZPS = zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku

Obsah

Úvod	1
1 Platební styk	3
1.1 Obecná charakteristika.....	3
1.2 Účastníci platebního styku.....	3
1.3 Úloha České národní banky v platebním styku	4
1.4 Formy platebního styku	6
1.4.1 Podle způsobu placení	6
1.4.2 Podle teritoria.....	6
1.4.3 Podle náležitosti průvodních dokumentů.....	7
1.4.4 Podle lhůty realizace	7
1.4.5 Podle smluvního postavení banky	7
1.4.6 Podle počtu bank v transakci	8
1.4.7 Podle předmětu platebního závazku plátce vůči příjemci platby	8
2 Bezhotovostní platební styk	9
2.1 Obecná charakteristika.....	9
2.2 Historický exkurs.....	10
2.3 Právní regulace bezhotovostního platebního styku	14
2.3.1 Právní úprava bezhotovostního platebního styku v ČR.....	14
2.3.2 Právní úprava bezhotovostního platebního styku v EU.....	18
2.4 Elektronické služby v bezhotovostním platebním styku	19
2.4.1 Elektronické bankovníctví	20
2.4.2 Bezpečnost	24
3 Platební nástroje	26
3.1 Platební karta	26
3.1.1 Historický exkurs	26
3.1.2 Klasifikace platebních karet.....	27
3.1.3 Funkce platebních karet	30
3.1.4 Průběh transakce a zúčtování.....	33
3.1.5 Zneužití platebních karet	34

3.2	Příkazy k zúčtování.....	37
3.2.1	Náležitosti příkazu k zúčtování.....	37
3.2.2	Způsoby pořizování příkazů k zúčtování do systémů bank ...	39
3.2.3	Lhůty pro provedení platebních transakcí	39
3.2.4	Příkaz k úhradě	41
3.2.5	Příkaz k inkasu.....	42
3.3	Šeky	43
3.3.1	Náležitosti	43
3.3.2	Lhůty k předložení a proplacení šeku	44
3.3.3	Druhy šeků	45
3.3.4	Operace prováděné se šeky	48
3.4	Směnky	49
3.4.1	Náležitosti	50
3.4.2	Druhy směnek	51
3.4.3	Operace prováděné se směnkami.....	52
3.4.4	Rozdíly směnky oproti šeku	53
4	Platební systémy	55
4.1	System mezibankovního platebního styku CERTIS.....	57
4.1.1	Některé ze základních principů systému CERTIS.....	57
4.1.2	Účastníci systému CERTIS	58
4.1.3	Typy zpracovávaných transakcí.....	59
4.2	Další vybrané platební systémy	59
4.2.1	SWIFT	59
4.2.2	TARGET2.....	60
4.2.3	EURO1.....	60
5	Nová právní úprava: Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, směrnice PSD2	61
5.1	Nejdůležitější změny dle nového zákona o platebním styku.....	62
5.1.1	Služba nepřímého dání platebního příkazu.....	63
5.1.2	Služba informování o platebním účtu	65

5.1.3	Silné ověření uživatele.....	66
5.1.4	Některé další změny.....	67
	Závěr.....	70
	Cizojazyčné resumé.....	72

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si vybral „Bezhotovostní platební styk“. Dle mého názoru se jedná o nadčasové téma, jehož důležitost stále roste, o čemž vypovídá nepřetržitý vývoj a modernizace at' už nástrojů či prostředků realizace bezhotovostního platebního styku. Zároveň v současnosti je bezhotovostní platební styk stále využívanější formou platebního styku.

V listopadu 2017 jsem měl možnost zúčastnit se semináře pořádaného Českou národní bankou, který byl věnován revidované směrnici o platebních službách, tedy směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, známou především jako „směrnice PSD2“, o které se mluví jako o revoluční a jenž umožňuje „otevřené bankovníctví“. Toto téma mě natolik zaujalo, že jsem jej začal podrobněji sledovat a následně si i bezhotovostní platební styk zvolil jako téma své diplomové práce.

Cílem diplomové práce je tedy primárně poskytnout ucelený přehled o bezhotovostním platebním styku, zároveň analyzovat novou právní úpravu této oblasti tedy zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku a porovnat ji s úpravou předcházející, tj. zákonem č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů. V závěru své diplomové práce se zamyslím nad tím, zda se v budoucnu dočkáme ekonomiky bez hotovosti.

V úvodní kapitole mé práce se věnuji obecnému vymezení pojmu platební styk, jeho účastníkům a úloze České národní banky jakožto orgánu, který řídí nejen platební styk. Na závěr této kapitoly dále uvádím členění platebního styku z hlediska několika třídících kritérií a následně jednotlivé formy platebního styku ve zkratce charakterizují.

Druhá kapitola je již zaměřena na problematiku bezhotovostního platebního styku. Nejdříve poskytuji jeho obecnou charakteristiku, následně prostřednictvím podkapitoly „Historický exkurs“ popisují rozvoj realizace bezhotovostního platebního styku na našem území, kdy počátky rozvoje bezhotovostních plateb můžeme sledovat již v 19. století. V této kapitole mé diplomové práce je rovněž poskytnut přehled vybrané právní regulace oblasti bezhotovostního platebního styku. Hlavní pozornost je upřena na právní úpravu na území České republiky, zejména pak na zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ale vymezují i další právní předpisy či podzákoné právní předpisy. Není

zde opomenuta ani právní úprava na úrovni Evropské unie. V závěru druhé kapitoly mojí diplomové práce se věnuji elektronickým službám v bezhotovostním platebním styku. Zejména se zaměřuji na elektronické bankovníctví, když zmiňuji některé ze současných trendů v této oblasti a rovněž je zmíněna otázka bezpečnosti. V této části práce je též uveden průzkum z roku 2018, který byl zaměřen na využívání elektronického bankovníctví s ohledem na jednotlivá zařízení, které Češi využívají pro přístup ke svým účtům.

Třetí kapitola mojí práce je věnována vybraným prostředkům realizace bezhotovostního platebního styku, tedy platebním nástrojům. Největší pozornost je určena platebním kartám, když tento platební nástroj nejenže charakterizují, ale též poskytnu i pohled do historie platebních karet na našem území, rovněž se věnuji otázce zneužití platebních karet. V rámci této problematiky zmíním i aktuální rozhodnutí Nejvyššího soudu. Dalšími platebními nástroji, které v rámci této kapitoly vymezují, jsou příkazy k zúčtování, směnky a šeky.

Téma platebních systémů je naplní čtvrté kapitoly mojí diplomové práce. V úvodu rozdělují platební systémy dle způsobu zúčtování, tedy na platební systémy clearingové a korespondentské. Hlavní část této kapitoly je věnována platebnímu systému CERTIS. Jedná se o jediný systém mezibankovního platebního styku na území České republiky. Nejdříve poskytnu obecnou charakteristiku systému CERTIS. Následně uvádím přehled některých základních principů tohoto systému a rovněž vymezují jeho účastníky. Dále v rámci této kapitoly ve zkratce představuji další vybrané platební systémy.

Závěrečná kapitola diplomové práce je věnována nové právní úpravě. Nejdříve shrnu cíle směrnice PSD2 a poté se již věnuji nejdůležitějším změnám dle nového zákona o platebním styku, podrobněji se zabývám službou nepřímého dání platebního příkazu resp. službou informování o platebním účtu. V závěru kapitoly pak ve zkratce tuto novou právní úpravu komentuji.

Ve své diplomové práci převážně používám metodu deskriptivní, tedy metodu popisnou, dále je použita metoda analytická a komparativní.

1 Platební styk

1.1 Obecná charakteristika

Pojem platební styk nemá pozitivně právní definici, můžeme ho však vymezit jako „*vztah mezi plátcem a příjemcem platby, při kterém dochází k převodu peněžních prostředků mezi těmito osobami, účastníky platebního styku.*¹“ K převodu peněžních prostředků může docházet buď přímo mezi základními účastníky platebního styku, tedy plátcem a příjemcem, anebo prostřednictvím k tomu určených subjektů (nejčastěji banky). Jednou z hlavních činností bank vedle např. přijímání vkladů či poskytování úvěrů je právě zprostředkování platebního styku. Platební styk je realizován v určitých formách sjednanými platebními nástroji.

Platební styk je základním předpokladem pro fungování ekonomiky především s ohledem na realizaci služeb a prodeje a nákupu zboží. Platební styk však nelze chápat pouze jako finanční transakce mezi plátcem a příjemcem, ale jako celý soubor různých operací či instrumentů, na základě kterých dochází k realizaci finančních procesů.²

1.2 Účastníci platebního styku

Z výše uvedeného vymezení platebního styku vyplývá, že základními účastníky platebního styku jsou plátce a příjemce. Nová právní úprava platebního styku, tj. zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku (dále jen „ZPS“ nebo „zákon o platebním styku“), převzala definici plátce a příjemce z předcházející úpravy, tedy ze zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

Plátcem je dle ZPS „*uživatel, z jehož platebního účtu mají být odepsány peněžní prostředky k provedení platební transakce nebo který dává k dispozici peněžní prostředky k provedení platební transakce.*³“ Z této zákonné definice vyplývá, že peněžní prostředky mohou být jednak odepsány z platebního účtu

---

¹ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra; MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. s. 162.

² MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 19.

³ § 2 odst. 3 písm. a) zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

plátce, anebo je plátce může dát svému poskytovateli k dispozici i jiným způsobem (např. plátce peněžní prostředky složí v hotovosti).⁴

Příjemcem je tedy „uživatel, na jehož platební účet mají být podle platebního příkazu připsány peněžní prostředky nebo jemuž mají být podle platebního příkazu peněžní prostředky dány k dispozici.“⁵ Z čehož plyne, že peněžní prostředky mohou být jednak připsány na platební účet příjemce, anebo je poskytovatel může dát příjemci k dispozici i jiným způsobem (např. poskytovatel peněžní prostředky vyplatí příjemci v hotovosti).⁶ Zákon o platebním styku tedy definuje plátce a příjemce jak ve smyslu hotovostního platebního styku, tak i bezhotovostního platebního styku.

Platební styk však může být taktéž realizován prostřednictvím třetí osoby (zpravidla finanční instituce). Zákon o platebním styku zprostředkovatele vymezuje a používá pro ně souhrnné označení „Osoby oprávněné poskytovat platební služby“. Těmito osobami jsou banky, zahraniční banky a zahraniční finanční instituce, spořitelni a úvěrní družstva, instituce elektronických peněz, zahraniční instituce elektronických peněz, vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu, platební instituce, zahraniční platební instituce, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu a Česká národní banka. Nově zákon o platebním styku opravňuje poskytovat platební služby i správce informací o platebním účtu, zahraniční správce informací o platebním účtu a držitele poštovní licence, jehož poštovní licence výslovně obsahuje službu dodání peněžní částky poštovním poukazem.⁷

1.3 Úloha České národní banky v platebním styku

Česká národní banka (dále jen „ČNB“) je ústřední bankou státu. Je zakotvena v čl. 98 Ústavy České republiky, dle které hlavním cílem její činnosti je péče o cenovou stabilitu. Její činnost vymezuje zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZČNB“ nebo „zákon o ČNB“). Z tohoto zákona plyne, že ČNB určuje měnovou politiku, vydává

---

⁴ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRNADEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691. s. 33.

⁵ § 2 odst. 3 písm. b) zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

⁶ BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRNADEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691. s. 33.

⁷ § 5 zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

bankovky a mince⁸, řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systémů a na jejich rozvoji, dále ČNB vykonává dohled nad osobami působící na finančním trhu.⁹ Dohled, jenž vykonává ČNB je dále v zákoně o ČNB konkretizován v ustanovení § 44, kdy první odstavec obsahuje výčet subjektů, vůči kterým je dohled vykonáván (např. banky, spořitelni a úvěrní družstva). Druhý odstavec následně vymezuje to, co dohled zahrnuje. Jedná se o rozhodování o žádostech o udělení licencí, povolení nebo řízení o přestupcích.

V souladu s ustanovením § 33 odst. 2 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů ČNB vede účty a poskytuje služby platebního styku organizačním složkám státu, jejich příspěvkovým organizacím, státním fondům, územně samosprávným celkům a dalším subjektům. ČNB dále vede účty a poskytuje další bankovní služby svým zaměstnancům, nikoliv však ostatním fyzickým osobám.¹⁰

Jednou z úloh ČNB je také stanovení pravidel, kterými se řídí vydávání a správa Číselníku kódů platebního styku přidělovaných bankám, spořitelním a úvěrním družstvům a popř. dalším poskytovatelům platebních služeb v České republice. Tato pravidla jsou obsažena ve vyhlášce č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku. *„Číselné kódy bank¹¹ používají banky i ostatní subjekty při tvorbě bankovního účtu v národním formátu i formátu IBAN (International Bank Account Number). Kódy bank spolu s číslem účtu slouží k jednoznačné identifikaci účtu. Přidělené kódy se také používají při provádění tuzemských mezibankovních plateb. Pro mezinárodní platby se používají BIC/SWIFT kódy bank.¹²“*

Závěrem této podkapitoly je nezbytné zmínit, že ČNB provozuje systém mezibankovního platebního styku „CERTIS“, jenž je jediným systémem mezibankovního platebního styku v České republice. V rámci tohoto systému

---

⁸ Jedná se o výhradní právo ČNB, platné bankovky a mince vydané ČNB jsou zákonnými penězi, viz § 12 a § 16 zák. č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ § 2 odst. 2 zák. č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ ČNB. *Platební styk*. [online]. [cit. 2019-3-1]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/

¹¹ Např. 0100 Komerční banka, a. s.; 0800 Česká spořitelna, a. s.

¹² KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 127.

ČNB vede účty bankám, spořitelním a úvěrním družstvům a pobočkám zahraničních bank a zajišťuje jejich vzájemný platební styk.¹³

1.4 Formy platebního styku

Rozlišujeme několik forem platebního styku, toto členění se odvíjí od toho, které třídící kritérium bude použito.

1.4.1 Podle způsobu placení

1.4.1.1 Hotovostní platební styk

Jedná se o formu platebního styku, která je realizována předáním hotovosti ve formě bankovek a mincí. Jen v omezené míře zde vystupuje poskytovatel platebních služeb a to za situace, kdy jsou vkládány bankovky a mince na platební účet. Typickým příkladem hotovostního platebního styku je platba za zboží použitím bankovek a mincí.

1.4.1.2 Bezhotovostní platební styk

Při bezhotovostním platebním styku dochází k transakci peněžních prostředků mezi účty plátce a příjemce. Klíčové postavení u této formy platebního styku zaujímá osoba poskytující platební služby (zpravidla banka) jakožto zprostředkovatel transakce (např. tuzemský převod ve formě příkazu k úhradě).

1.4.1.3 Elektronický platební styk

Jde o zvláštní druh bezhotovostního platebního styku, při kterém dochází ke směně elektronických peněz.

1.4.2 Podle teritoria

1.4.2.1 Vnitrostátní

Tuzemský platební styk je prováděn mezi subjekty uvnitř jednoho státu. Zpravidla je tato forma platebního styku realizována, (není to však podmínkou), v měně daného státu.

1.4.2.2 Přeshraniční platební styk

O přeshraniční platební styk se jedná tehdy, pokud se poskytovatel platebních služeb plátce a poskytovatel platebních služeb příjemce nacházejí v různých státech, ale v rámci Evropského hospodářského prostoru (dále jen „EHP“).

---

¹³ Více se dané problematice věnuji v samostatné kapitole „Platební systémy“.

1.4.2.3 Zahraniční platební styk

Oproti přeshraničnímu platebnímu styku se odlišuje tím, že poskytovatel platebních služeb plátce a poskytovatel platebních služeb příjemce se sice nacházejí v různých státech, ale s výjimkou států EHP. Jedná se o platby do a ze zahraničí.

1.4.3 Podle náležitosti průvodních dokumentů

1.4.3.1 Dokumentární platební styk

Jedná se o formu platebního styku, při níž je v rámci převodu peněžních prostředků vyžadováno předložení předem určených průvodních dokumentů. Tyto platby označujeme jako dokumentární platby (např. dokumentární inkaso, dokumentární akreditiv).

1.4.3.2 Nedokumentární platební styk

Při tzv. hladkých platbách je transakce prováděna jen a pouze na základě příkazu jednoho účastníka platebního styku, převod peněžních prostředků nemá žádnou vazbu na průvodní dokumenty, jedná se o nejrozšířenější formu (např. tuzemský převod ve formě příkazu k úhradě).

1.4.4 Podle lhůty realizace

1.4.4.1 Expresní platební styk

Jde o vztah mezi plátcem a příjemcem, v rámci kterého poskytovatel platebních služeb (zpravidla banka) zabezpečí urychlené odepsání peněžních prostředků z platebního účtu plátce a poskytovatel platebních služeb příjemce zabezpečí připsání peněžních prostředků příjemce na platební účet příjemce nejpozději tentýž den.

1.4.4.2 Standardní platební styk

V rámci standardního platebního styku dochází k transakci peněžních prostředků od plátce k příjemci, jenž je zprostředkována jejich poskytovateli platebních služeb na základě předem sjednaných, standardních podmínek.

1.4.5 Podle smluvního postavení banky

1.4.5.1 Závazkový platební styk

Jedná se o takovou formu platebního styku, při které poskytovatel platebních služeb působí za předem jasně sjednaných podmínek a na základě předem uzavřené dohody mezi ním a plátcem jako ručitel provedení transakce peněžních prostředků. Poskytovatel platebních služeb (zpravidla banka) k tomu využívá zajišťovací nástroje (např. dokumentární akreditiv nebo blokace účtů)

1.4.5.2 *Bezávazkový platební styk*

Na rozdíl od závazkového platebního styku zde poskytovatel platebních služeb vystupuje pouze jako zprostředkovatel převodu peněžních prostředků.

1.4.6 *Podle počtu bank v transakci*

1.4.6.1 *Vnitrobankovní platební styk*

V rámci vnitrobankovního platebního styku probíhá přesun peněžních prostředků mezi plátcem a příjemcem, kteří jsou klienty téže banky.

1.4.6.2 *Mezibankovní platební styk*

Transakce peněžních prostředků mezi dvěma a více bankami (plátce a příjemce nemají účet u stejné banky) se uskutečňuje prostřednictvím mezibankovního platebního systému. Jak již bylo zmíněno, v České republice je tato forma platebního styku realizována prostřednictvím systému mezibankovního platebního styku CERTIS, jenž provozuje ČNB.

1.4.7 *Podle předmětu platebního závazku plátce vůči příjemci platby*

1.4.7.1 *Obchodní platební styk*

Při obchodním platebním styku je převodem platebních prostředků zajištěno zaplacení obchodního, zbožového závazku.

1.4.7.2 *Neobchodní platební styk*

V tomto případě transakce platebních prostředků vyrovnává finanční závazky nepodložených obchodním případem.¹⁴

---

¹⁴ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012. 328 s. ISBN 978-80-7261-238-3. s. 12-13; POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 496 s. ISBN 978-80-7400-491-9. s. 98-100.

2 Bezhotovostní platební styk

2.1 Obecná charakteristika

Bezhotovostní platební styk je a dle mého názoru stále bude využívanější formou platebního styku. Tento fakt je zapříčiněn zejména snadným přístupem k internetu a rozvojem mobilních bankovních aplikací. Dnes již jako samozřejmost bereme možnost spravovat své vlastní bankovní účty prostřednictvím mobilních telefonů nebo tabletů. Tyto aspekty vedou nejen k zjednodušení a zrychlení práce, ale dochází zároveň i ke zvýšení bezpečnosti. Ta je již dnes zpravidla zajištěna prostřednictvím tzv. dvoufaktorového ověření, např. kdy mimo užití jména a hesla dochází ještě k nutnosti zadání kódu zasláného prostřednictvím SMS na mobilní zařízení klienta. V neposlední řadě dochází i k eliminaci chyb při zadání jednotlivých bankovních operací díky možnosti vytvoření šablon pro zadání platby. Ani však v případě bezhotovostního platebního styku nenalezneme v našem právním řádu zákonnou definici, proto použiji vymezení M. Mejstříka. „*Při bezhotovostním platebním styku dochází k transferu peněz ve formě zápisu na účtech plátce a příjemce. Právě při tomto zprostředkování hrají banky klíčovou úlohu.*“¹⁵ Z vymezení bezhotovostního platebního styku plyne, že oproti hotovostnímu platebnímu styku zde klíčovou roli, jakožto zprostředkovatel převodu peněžních prostředků plní banka a nezbytným předpokladem jeho realizace je, aby základní účastníci, tedy plátce a příjemce měli svůj bankovní účet.

Pojem účet lze dle P. Lišky chápat jako „*způsob evidence pohledávky majitele účtu za tím, kdo vede účet, a způsob evidence dluhu toho, kdo vede účet, vůči majiteli účtu.*“¹⁶

Bezhotovostní platební styk je realizován prostřednictvím platebních nástrojů.¹⁷ Jako základní nástroj provedení jak tuzemského, tak zahraničního bezhotovostního platebního styku můžeme označit bankovní převod (tzv. hladké platby). Jedná se o „*příkaz klienta jeho bance, aby na vrub jeho účtu provedla v určitém okamžiku určitou platbu ve prospěch účtu jiného subjektu, nebo příkaz klienta, aby banka převedla na vrub účtu jiné osoby v určitém čase určitou platbu*

---

¹⁵ MEJSTŘÍK, Michal; PEČENÁ Magda; TEPLÝ Petr. *Základní principy bankovníctví*. Praha: Karolinum, 2008. 627 s. ISBN 978-80-246-1500-4. s. 318.

¹⁶ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 228 s. ISBN 978-80-7478-722-5. s. 95.

¹⁷ *Podrobněji se této problematice věnuji v kapitole „Platební nástroje“.*

ve prospěch jeho účtu.¹⁸ Příkaz klienta může být zadán buď na předepsaném bankovním formuláři, v takovém případě půjde o formulář příkazu k úhradě nebo příkazu k inkasu. Klient však může (v současné době jde rozhodně o častější variantu) zadat např. příkaz k úhradě také prostřednictvím technických prostředků (přes internetové bankovníctví). Stále významnějším nástrojem bezhotovostního platebního styku jsou platební karty. Svědčí o tom počet vydaných platebních karet v České republice. Ten podle statistik Sdružení pro bankovní karty v roce 2018 stoupl o půl milionu na 11,8 milionu a dokonce došlo k překonání hranice jedné miliardy transakcí platebními kartami u obchodníků.¹⁹

S ohledem na specifika a technologickou odlišnost se jako zvláštní forma bezhotovostního platebního styku vyčleňuje „elektronický platební styk“, v rámci kterého dochází ke směně elektronických peněz.²⁰ „Jde o platební styk zprostředkovaný platebním prostředkem, na kterém jsou peněžní prostředky uloženy v elektronické podobě ve formě elektronických peněz. Mezi plátcem a příjemcem dochází k předání elektronických peněz odepsáním z jeho nosiče – platebního prostředku ve prospěch příjemce (do jeho terminálu a následně jsou připsány jeho bezhotovostní peníze na jeho účet u poskytovatele platebních služeb).“²¹

2.2 Historický exkurs

V 19. století dochází k významnému růstu plateb, které byly prováděny bez hotových peněz. K realizaci těchto plateb se používalo žirových účtů, na nichž docházelo k vzájemnému proúčtovávání plateb mezi jejich majiteli.

Způsob organizace platebního styku v tehdejšímu Československu byl převzat z doby Rakousko-Uherska. Došlo-li k situaci, že dva klienti měli účty u stejného peněžního ústavu, tak v takovém případě byly jejich vzájemné pohledávky kompenzovány přímo na účtech. Pokud měl klient svůj účet veden u jedné banky a bylo potřeba, aby došlo k provedení platby na účet, který byl veden u jiného ústavu, tak bylo možné tento stav řešit dvěma způsoby. Buď vzájemnými

¹⁸ POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 496 s. ISBN 978-80-7400-491-9. s. 101.

¹⁹ ČTK. *Počet platebních karet v ČR stoupl o půl milionu na 11,8 milionu*. [online]. 24. 2. 2019.[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pocet-platebnich-karet-v-cr-stoupl-o-pul-milionu-na-11-8-milionu/1725340>

²⁰ POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 496 s. ISBN 978-80-7400-491-9. s. 98-99.

²¹ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012. 328 s. ISBN 978-80-7261-238-3. s. 12.

kontokorentními účty nebo odúčtovacím řízením, tzv. skontrací. První způsob byl použitelný jen v případě menšího počtu plateb a navíc byl náročný na vedení účtů, druhý způsob byl založen na dohodě peněžních ústavů, na základě které nedocházelo k vzájemnému vyrovnání závazků a pohledávek, ale k zaplacení až konečného salda nadřízené centrále prostřednictvím vlastních žirových účtů, které jim nadřízená centrála vedla.²²

Období nacistické okupace českých zemí mělo za důsledek změny v oblasti platebního styku. Z důvodu snahy okupačních úřadů o koncentraci prostředků na účtech českého peněžnictví a jejich následné transakce do Říše byla většina tehdejších žirocentrál lidového peněžnictví napojena na říšské, např. podobně došlo k propojení žirového styku prováděného prostřednictvím Národní banky pro Čechy a Moravu s Říšskou bankou. Aby došlo k zajištění co nejširšího sběru prostředků, vztahoval se žirový styk Národní banky i na osoby, které do té doby u Národní banky žádný žirový účet neměly. Po konci druhé světové války a s tím spojeného odtržení žirocentrál od říšskoněmeckých ústředí bylo stěžejním úkolem Národní banky sjednocení odtržených území s českými zeměmi, kdy hlavním problémem bylo sjednocení platebního styku se Slovenskem.

Od roku 1948 docházelo k sjednocování platebního styku na všech úrovních, např. došlo k sjednocení účtů podniků. V této době také poštovní spořitelna zodpovídala za provádění platebního styku. Tím, že i ostatní bankovní instituce začaly používat platební nástroje Poštovní spořitelny, můžeme tak hovořit o tom, že došlo k vytvoření předpokladů pro rozvoj bezhotovostního platebního styku.²³

Spolu se vznikem Státní banky československé (dále jen „SBČS“) došlo ke sloučení obou existujících nestejnorodých systémů platebního styku, které byly provozovány obchodními bankami (spolu s Národní bankou Československou) a Poštovní spořitelnou. Při tomto procesu došlo k zavedení nového platebního nástroje, jednalo se o tzv. inkasní příkaz, který spočíval v příkazu k úhradě dodavatele namísto majitele účtu.

---

²² ČNB. *Vývoj platebního styku do roku 1939*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/vyvoj_platebniho_styku_do_roku_1939/

²³ ČNB. *Platební styk během II. světové války a těsně po ní*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/platebni_styk_behem_ii_svetove_valky_a_tesne_po_ni/

Nově zavedený tzv. okruhový systém vzájemného zúčtování mezi pobočkami SBČS, Investiční banky a ústavy lidového peněžnictví však od počátku trpěl mnoha problémy. Jednalo se např. o zpoždování plateb nebo nejistotu v zúčtování, ještě větším nedostatkem tohoto systému však bylo upuštění od vzájemného odsouhlasování stavů a obrátů účtů, což způsobilo absenci jejich vzájemné vazby, proto často docházelo k situacím, že na spojovacím účtu byly některé položky zúčtovány i několikrát. Základním principem okruhového systému byly tzv. spojovací účty. Na těchto účtech docházelo ke koncentraci platebních obrátů pro všechny jednotky peněžnictví v rámci okresních poboček SBČS a operace, které je přesahovaly, tak byly vyřízeny na krajské úrovni. Ty byly poté účtovány v celostátní zúčtovně na krajské pobočce v Praze. Pokud šlo o platby, jež byly prováděny v rámci celé republiky, tak pro ně existoval ještě zvláštní ústřední okruh.²⁴

Výše zmíněné problémy okruhového systému, v rámci něhož docházelo k hromadění neprovedených příkazů či k pozdnímu zúčtování, nakonec vedly k vytvoření „komise pro odstranění nedostatků platebního a zúčtovacího styku“. Výsledkem spolupráce komise a sovětských poradců byl návrh nového systému tzv. mezipobočkového platebního styku. Tento systém zahájil provoz v září 1952 a jeho forma byla upravena směrnicí SBČS z 12. března 1953 „O základních formách platebního a zúčtovacího styku“. S mezipobočkovým platebním stykem došlo i k uplatňování zásady povinného soustředění peněžních prostředků hospodářských, rozpočtových a jiných organizací jen na účtech SBČS a Investiční banky. Zároveň došlo k vytvoření nové soustavy účtů a ke stanovení závazné formy zúčtování. Ústřední a oblastní kontrola nahradila zúčtovací okruhy s centrálními účtovnami, které přestaly existovat. Jejich agendou nebylo provedení samotného zúčtování, ale toliko kontrola a evidence mezipobočkových obrátů.

Toto období je spojeno s celou řadou racionalizačních úprav, kdy např. došlo ke zrušení těch forem platebního styku, které se neosvědčily, následně byla realizována unifikace tiskopisů a nakonec se v roce 1958 platební styk soustředil pouze v SBČS.

Špatná platební morálka některých účastníků zapříčinila, že navzdory změnám v systému platebního styku začalo docházet k jeho poruchám. To bylo

---

²⁴ ČNB. *Okruhový platební styk v SBČS*. [online]. [cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/okruhovy_platebni_styk_v_sbcs/

důvodem vzniku tzv. zúčtoven, které se nacházely v Praze, Brně a Bratislavě a jejichž účastníky byly pouze řádně platící organizace. Platby mezi účastníky byly vypořádávány vzájemným započtením.²⁵

Konec 60. let byl ve znamení zahájení procesu automatizace platebního styku. Postupně došlo k zprovoznění výpočetních středisek pro zpracování dat na pobočkách v Praze a v Bratislavě, následně byly pobočky vybavovány odpovídající výpočetní technikou a krajská sběrná střediska byla napojena na hlavní sběrná střediska v Praze a Bratislavě. V roce 1975 došlo k vytvoření přímého zúčtovacího okruhu mezi pobočkami banky, na který byly napojeny i ostatní československé bankovní ústavy. Takto vytvořený jednotný platební okruh se tak stal základem pro moderní systém bezhotovostního placení.

Rutinní provoz systému „ABO“, na jehož provozu se podílela výpočetní střediska v Praze a v Bratislavě, byl spuštěn v roce 1980. Systém ABO vedl účty všem státním podnikům a institucím a též prováděl mezibankovní platební styk.²⁶

Po roce 1989 a následné delimitaci SBČS, která proběhla v roce 1990, bylo zcela jasné, že je víc než potřebné provést důležité změny v oblasti platebního styku. Komerční bankou, Všeobecnou úverovou bankou i Investiční bankou byl sice stále využíván systém ABO, avšak realita, kdy v krátké době došlo ke vzniku mnoha nových bank, naznačila, že systém ABO, jenž dokázal postihnout transfery peněžních prostředků mezi účty malého množství peněžních ústavů na bázi „každý s každým“ nebude vhodný pro budoucí provádění mezibankovních transferů s větším počtem zúčastněných institucí.

Nastalá situace donutila SBČS, aby následně začala s realizací projektu, jehož cílem bylo vytvoření zcela nového systému mezibankovního platebního styku. Jednotlivé návrhy základních funkcí a principů, na kterých měl systém mezibankovního platebního styku fungovat, byly diskutovány s odborníky komerčních bank. Došlo k projednávání nejen technické stránky, ale byla řešena i témata financování a provozu nového systému. Jelikož komerční banky měly značné množství problémů s vývojem a implementací vlastních vnitřních systémů, neměly tedy zájem účastnit se k tomu ještě na vývoji a financování mezibankovního systému. Na základě tohoto důvodu došla SBČS k rozhodnutí, že projekt mezibankovního systému provede sama na své vlastní náklady a bude jej

---

²⁵ ČNB. *Mezipobočkový platební styk v SBČS*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/mezipobockovy_platebni_styk_v_sbcs/

²⁶ ČNB. *Automatizace platebního styku a ABO*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/automatizace_platebni_styku_a_abo/

také sama provozovat s tím, že následně budou od účastníků systému, tedy bank vybírány poplatky.

Do rutinního provozu byl systém mezibankovního platebního styku, pro nějž se během dalších let vžil název CERTIS, spuštěn 8. března 1992.²⁷

2.3 Právní regulace bezhotovostního platebního styku

V této kapitole mojí diplomové práce se z důvodu roztržitosti právní regulace v oblasti bezhotovostního platebního styku věnuji pouze vybraným právním předpisům, zároveň je třeba zmínit, že více se zaměřuji na tuzemskou právní úpravu než na právní úpravu na evropské úrovni, ani ta však samozřejmě není opomenuta. Vzhledem k rozsahu diplomové práce nepůjde a ani nemůže jít o detailní rozbor všech níže zmíněných předpisů, ale především se zaobírám novým zákonem o platebním styku.²⁸

Bezhotovostní platební styk je u nás kromě zákonů regulován taktéž podzákonými právními předpisy v podobě vyhlášek, jenž vydává ČNB. Zvláštní postavení poté mají tzv. metodické a výkladové materiály, ty mají formu úředních sdělení nebo odpovědí na dotazy a nejsou právně závazné.

2.3.1 Právní úprava bezhotovostního platebního styku v ČR

Hlavní úprava bezhotovostního platebního styku je obsažena v zákoně o platebním styku, který nabyl účinnosti dne 13. 1. 2018. Tento zákon nahrazuje zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o platebním styku implementuje směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu (dále jen „PSD2“), kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (dále jen „PSD1“). Zákon o platebním styku je rozdělen do devíti částí. Oproti předcházející úpravě, která byla tvořena osmi částmi, tedy jedna část přibyla. Jedná se o část „Bezpečnost v oblasti platebního styku“.

První část ZPS nese název „Obecná ustanovení“. V této části zákona o platebním styku nalezneme úvodní ustanovení, v němž je vymezen předmět

---

²⁷ ČNB. *Vznik systému mezibankovního platebního styku*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/vznik_systemu_mezibankovniho_platebniho_styku/

²⁸ *Tento zákon přináší řadu novinek v návaznosti na směrnici PSD2, kterým se zvláště věnuji v páté kapitole mojí diplomové práce.*

úpravy ZPS. Zákon o platebním styku tedy upravuje např. činnost některých osob oprávněných poskytovat platební služby nebo přístup k platebnímu účtu. Dále je v ustanovení § 1 ZPS uvedeno, které předpisy Evropské unie (dále jen „EU“) zákon zpracovává a zároveň na které přímo použitelné předpisy EU navazuje. V následujících ustanoveních této části ZPS jsou vymezeny některé relevantní pojmy jako platební transakce nebo platební příkaz. Ustanovení § 3 ZPS obsahuje pozitivní a negativní vymezení pojmu platební služba. Nově je platební službou např. služba informování o platebním účtu. Platební službou naopak není směnářská činnost. V této části ZPS ještě nalezneme vymezení elektronických peněz.

Druhá část ZPS „Osoby oprávněné poskytovat platební služby a vydávat elektronické peníze“ je částí nejrozsáhlejší. Nejprve je uveden taxativní výčet osob, které jsou oprávněné poskytovat platební služby. Další ustanovení jsou věnována již konkrétní úpravě některých z těchto osob. Upraveny jsou platební instituce, nově je upravena osoba správce informací o platebním účtu, dále je vymezen poskytovatel platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a na závěr druhé části ZPS je upraven vydavatel elektronických peněz malého rozsahu.

Třetí část ZPS je pojmenována „Platební systémy“²⁹. Zde je upraven přístup k platebním systémům, větší část se pak věnuje platebním systémům s neodvolatelností zúčtování, což je právě systém vnitrostátního mezibankovního platebního styku CERTIS.

„Práva a povinnosti při poskytování služeb a vydávání elektronických peněz“ jsou obsahem části čtvrté zákona o platebním styku. *„Ustanovení části čtvrté hlavy I obsahují soukromoprávní pravidla pro poskytování platebních služeb. V ustanovení § 127 je zdůrazněn smluvní základ poskytování platebních služeb.“*³⁰ Předmětné ustanovení vymezuje smlouvu o platebních službách, kterou se poskytovatel např. zavazuje uživateli alespoň poskytovat již zmiňovanou službu informování o platebním účtu. Dále je v této části ZPS upravena informační povinnost poskytovatele platebních služeb vůči uživateli a problematika provedení platební transakce. Zde jsou např. stanovena pravidla pro

---

²⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku, s. 147: *„Platební systémy ve smyslu směrnice 98/26/ES jsou označovány jako platební systémy s neodvolatelností zúčtování, výraz platební systém je v obecné rovině používán pro platební systémy ve smyslu směrnice o platebních službách“.*

³⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku, k § 127, s. 152.

jednu z velkých novinek ZPS, a to službu nepřímého dání platebního příkazu. V této části ZPS je rovněž nově obsažena úprava blokace peněžních prostředků a služba informování o platebním účtu.

Část pátá ZPS – „Zvláštní ustanovení o některých platebních účtech“. V této části je transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky (dále jen „PAD“ nebo „směrnice o základním platebním účtu“). Najdeme zde např. úpravu problematiky vnitrostátní změny platebního účtu a především vymezení institutu základního platebního účtu.

Část šestá ZPS „Bezpečnost v oblasti platebního styku“ je jak jsem již zmínil novinkou. V předcházející právní úpravě nebyla obsažena. V této části je upraveno silné ověření uživatele, tedy tzv. dvoufaktorové ověření. Ustanovení § 122 ZPS stanovuje situace, kdy je silné ověření uživatele vyžadováno.

Část sedmá ZPS „Přestupky“ obsahuje skutkové podstaty přestupků, kterých se mohou v zákoně uvedené subjekty dopustit. Skutkové podstaty obsažené v ZPS vymezují přestupek z hlediska jeho formální stránky. Aby se mohlo jednat o přestupek, musí však rovněž dojít k naplnění jeho materiální stránky, tedy společenské škodlivosti daného jednání.³¹

Část osmá ZPS „Dohled a kontrola“ stanovuje pravidla pro výkon dohledu ČNB nad dodržováním povinností, které vyplývají ze ZPS a z přímo použitelných předpisů EU. V této části ZPS je taktéž upravena kontrola na místě a jsou stanovena opatření k nápravě, která může ČNB uložit.

Závěrečnou částí ZPS je část devátá „Ustanovení společná, přechodná a závěrečná“. V této části jsou kromě jiného např. uvedeny seznamy, jenž má ČNB povinnost vést v elektronické podobě a zároveň pravidla, za kterých tyto seznamy vede. Takovým seznamem je např. seznam platebních institucí či seznam správců informací o platebním účtu.

Jako další v pořadí jen v krátkosti zmíním zákon o ČNB, protože již o něm byla řeč v podkapitole věnované úloze ČNB v platebním styku. Z ustanovení § 2 odst. 2 písm. c) ZČNB vyplývá, že ČNB řídí a dohlíží na peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systémů a na jejich rozvoji.

---

³¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku, k § 226-236, s. 176.

Dále bych rád uvedl zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů. Ten do právního řádu České republiky zavedl institut mimosoudního řešení sporů mezi spotřebiteli a finančními institucemi na finančním trhu. „*Arbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy.*“³² Mezi nejčastější případy, které finanční arbitr řeší, patří neoprávněná použití platebních karet, neoprávněné převody v rámci internetového bankovníctví či neoprávněné převody peněz z účtů.³³

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů spolu se zákonem č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů upravují některé vztahy související se vznikem, podnikáním a zánikem bank³⁴ a spořitelních a úvěrních družstev, tedy osob oprávněných poskytovat platební služby a vydávat elektronické peníze.

Pro předmětnou oblast je taktéž relevantní zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů, jenž reguluje směnky a šeky, které řadíme mezi platební nástroje bezhotovostního platebního styku.

V této podkapitole bych rád zmínil i zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon stanovuje, do jaké výše ještě může být platba provedena v hotovosti, resp. kdy již musí být realizována prostřednictvím osob oprávněných poskytovat platební služby nebo provozovatele poštovních služeb formou poštovního poukazu. Dle ustanovení § 4 odst. 1 výše uvedeného zákona platba, jejíž výše překračuje částku 270.000 Kč, musí být povinně provedena bezhotovostně.

Závěrem nesmím opomenout zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který působí jako „*lex generalis*“, tedy jako obecná právní úprava ve vztahu k zákonu o platebním styku.

Jak jsem již při úvodní charakteristice právní regulace bezhotovostního platebního styku uvedl, tato oblast je též upravena podzákonnými právními předpisy, konkrétně vyhláškami, které vydává ČNB. Dále některé z těchto vyhlášek krátce vymežím.

---

³² § 12 odst. 1 zák. č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů.

³³ JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I. Peníze a platební styk*. Praha: Grada Publishing, 2013. 664 s. ISBN 978-80-247-3893-2. s. 585.

³⁴ *Včetně zahraničních bank působících na území České republiky.*

Vyhláška č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku již byla v této diplomové práci zmíněna. ČNB touto vyhláškou upravuje pravidla tvorby čísla účtu v souladu s pravidly mezinárodní standardizace (IBAN). Dle této vyhlášky³⁵ tvoří číslo účtu v národním formátu identifikátor účtu klienta a kód platebního styku.

Druhou vyhlášku, kterou v rámci této podkapitoly zmíním, je vyhláška č. 14/2018 Sb., o platebních systémech s neodvolatelností zúčtování. Tato vyhláška upravuje např. rozsah informací, které poskytuje provozovatel platebního systému s neodvolatelností zúčtování ČNB.

Jako třetí a poslední uvádím vyhlášku č. 1/2018 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku. V této vyhlášce jsou mimo jiné vymezeny podrobnosti náležitostí žádosti o udělení povolení k činnosti, např. platební instituce či správce informací o platebním účtu.

2.3.2 Právní úprava bezhotovostního platebního styku v EU

V této podkapitole uvádím vybranou regulaci bezhotovostního platebního styku na evropské úrovni. Záměrně je vynechána směrnice PSD2, které se následně věnuji v páté kapitole diplomové práce. Oblast bezhotovostního platebního styku je na evropské úrovni upravena především právem sekundárním, jde tedy o směrnice a nařízení.

Nejprve bych rád uvedl směrnici PAD. Tato směrnice je též označovaná jako směrnice o základním platebním účtu a byla do našeho právního řádu transponována zákonem č. 452/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. *„Směrnice má především za cíl vést k zajištění dostupnosti tzv. základních platebních služeb spotřebitelům, zvýšení transparentnosti a srozumitelnosti informací poskytovaných při zajišťování platebních služeb a umožnění jejich vzájemné porovnatelnosti.“*³⁶

Směrnice PAD tedy upravuje povinnost nabízet tzv. platební účet se základními prvky za přiměřenou cenu, dále stanovuje pravidla pro umožnění změny platebního účtu neboli „switchingu“ a rovněž pravidla pro provozování

---

³⁵ § 3 vyhl. č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku.

³⁶ JINDŘICHOVÁ, Denisa. *Posílení postavení spotřebitele v platebním styku jako jeden z cílů směrnice o základním platebním účtu*. Obchodněprávní revue, 2016, roč. 8, č. 3, s. 92. ISSN 1803-6554.

srovnávacích internetových stránek, které slouží pro porovnání poplatků účtovaných za služby související s platebními účty. Směrnice se taktéž věnuje sjednocení terminologie v oblasti platebního styku.³⁷

Závěrem je možné uvést, že směrnice o základním platebním účtu je dalším dílem Evropské komise, která má spotřebitelům zajistit nová práva a nové možnosti jak se dostat ke službám v platebním styku.³⁸

Dále oblast bezhotovostního platebního styku upravují např.:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce

2.4 Elektronické služby v bezhotovostním platebním styku

„Z počátků, kdy měl klient k dispozici pouze přehled o zůstatku na účtu, případně mohl zadávat platební příkazy, se bankovníctví rozvinulo do individualizovaných portálů, které poskytují klientovi ucelený přehled o produktech, jež používá, a řadu možností pro jejich modifikaci. Nově má také stávající klient možnost online zřízení dalších produktů.“³⁹

Trendy v bankovníctví jsou ovlivněny nejen rozvojem technologií, ale i s tím spojenými požadavky zákazníků. V posledních letech kladou banky zejména důraz na využívání mobilních technologií při poskytování služeb. Jedná se o koncept „Mobile first“. Podstatou tohoto konceptu je myšlenka, že uživatel sáhne nejdříve po mobilní technologii. Proto banky postupně přesouvají své služby a

³⁷ KOFROŇ, Martin; KOLAŘÍKOVÁ, Linda. Právo na platební účet všem? *Právní rádce*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 47. ISSN 1210-4817.

³⁸ JINDŘICHOVÁ, Denisa. Posílení postavení spotřebitele v platebním styku jako jeden z cílů směrnice o základním platebním účtu. *Obchodněprávní revue*, 2016, roč. 8, č. 3, s. 93. ISSN 1803-6554.

³⁹ CAPOUŠKOVÁ, Lenka. Další otevření bankovního sektoru PSD 2. *Bankovníctví*, 2018, roč. 25, č. 12, s. 22. ISSN 1212-4273.

funkčnosti do mobilních aplikací. Dnes je již běžné, že uživatel (klient) provádí zmíněné příkazy k úhradě nebo kontrolu svého účetního zůstatku právě prostřednictvím mobilního telefonu.⁴⁰

V úvodu této podkapitoly bych rád zmínil i významný trend na evropském bankovním trhu, kterým je autorizace transakce prostřednictvím biometrických prostředků. Tím může být např. otisk prstu či hlasová biometrie. Biometrická autentizace spočívá v porovnání biometrických dat získaných od dotčené osoby při procesu přihlášení do elektronického bankovníctví se vzorkem biometrických dat uložených v k tomu určené databázi. Aby mohlo k tomuto porovnání např. otisku prstu dojít a následně byl umožněn přístup do elektronického bankovníctví, je potřeba nejdříve otisk prstu zaregistrovat v příslušném zařízení nebo aplikaci. V elektronickém bankovníctví zpravidla neprobíhá biometrická autentizace prostřednictvím technických prostředků banky. Ale při této autentizaci dochází k využití vestavěných prostředků příslušného klienta zařízení (mobilní telefon, tablet). Jedná se např. o čtečky otisků prstů nebo kamery s funkcí rozpoznání konkrétní tváře.⁴¹

2.4.1 Elektronické bankovníctví

*„Elektronické bankovníctví lze definovat jako poskytování standardizovaných bankovních produktů a služeb prostřednictvím elektronických cest.“*⁴² Jedná se tedy o formu elektronické komunikace mezi klientem a jeho bankou. Klient může díky elektronickému bankovníctví provádět např. příkazy k zúčtování prostřednictvím svého počítače nebo mobilního telefonu, aniž by musel s pracovníky banky přijít do osobního kontaktu.⁴³ Nespornou výhodou služeb elektronického bankovníctví je, že klient má přístup ke svému účtu 24 hodin denně/7 dní v týdnu. Není tedy nijak omezen otevírací dobou banky. Předpokladem pro provoz systémů elektronického bankovníctví jsou moderní technologie v oblasti ICT. Optimálně navržené uživatelské rozhraní těchto systémů nevyžaduje od jejich uživatelů, detailní znalost použité technologie.

---

⁴⁰ MOJŽIŠ, Jaroslav. *Trendy v bankovníctví jdou ruku v ruce s rozvojem technologií*. [online]. 2016.[cit. 2019-3-18]. Dostupné z: <https://www.systemonline.cz/it-pro-banky-a-financi-organizace/trendy-v-bankovnictvi-jdou-ruku-v-ruce-s-rozvojem-technologie.htm>

⁴¹ TOMÍŠEK, Jan. Právní jednání biometrickými prostředky v elektronickém bankovníctví. *Právní rozhledy*, 2018, roč. 26, č. 5, s. 160-161. ISSN 1210-6410.

⁴² POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 496 s. ISBN 978-80-7400-491-9. s. 110.

⁴³ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 132-134.

Klient pro svoji komunikaci používá vlastní technické prostředky, kterými jsou nejčastěji telefonní přístroje, tablety nebo osobní počítače.

Rozlišujeme:

- **Internetbanking**

Internetové bankovníctví je nejvyužívanější formou elektronického bankovníctví. Jedná se o interakci klienta se svou bankou prostřednictvím internetu. Po načtení webových stránek příslušné banky a následné autentizaci, klient může provádět bankovní operace, jako např. zadávání příkazů k zúčtování, kontrolu účetního zůstatku či zřizování a rušení termínovaných vkladů. Výhodou internetového bankovníctví je, že se klient může ke svému účtu připojit kdekoli na světě a z jakéhokoli počítače s internetovým připojením.

- **Smartbanking**

Spolu s internetovým bankovníctvím je smartbanking nejpoužívanější formou elektronického bankovníctví. Pro využívání smartbankingu je nezbytné, aby klient měl na svém „chytrém telefonu“ nainstalovanou příslušnou mobilní bankovní aplikaci. Tyto aplikace jsou většinou vydávány pro mobilní telefony s operačním systémem iOS nebo Android. Zajímavostí je, že k mobilní bankovní aplikaci Komerční banky se lze připojit i prostřednictvím herní konzole Xbox One.⁴⁴ Prostřednictvím této aplikace pak může dávat příkazy k úhradě či inkasu, některé mobilní bankovní aplikace umožňují i např. QR platby.

- **Telebanking**

Telefonní bankovníctví představuje možnost klienta prostřednictvím telefonního přístroje (pevná linka, mobilní telefon) získat informace o svém účetním zůstatku, bankovních produktech či rovněž zadávat příkazy k zúčtování. Klient se prokazuje identifikačním číslem a heslem s tím, že je vždy použita z důvodu ochrany bezpečnosti jen jejich část. Klient v rámci telefonního bankovníctví komunikuje buď s živým telefonním bankéřem, nebo s hlasovým automatem.

- **GSM banking**

Klient komunikuje s bankou prostřednictvím mobilního telefonu. Rozlišujeme dvě varianty, a to SIM Toolkit a SMS banking. Při SMS bankingu probíhá interakce s bankou prostřednictvím šifrovaných SMS zpráv, které klient

---

⁴⁴ Komerční banka. *Mobilní banka*. [online]. [cit. 2019-3-19]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/ostatni/nase-aplikace/aplikace/mobilni-banka-aplikace>

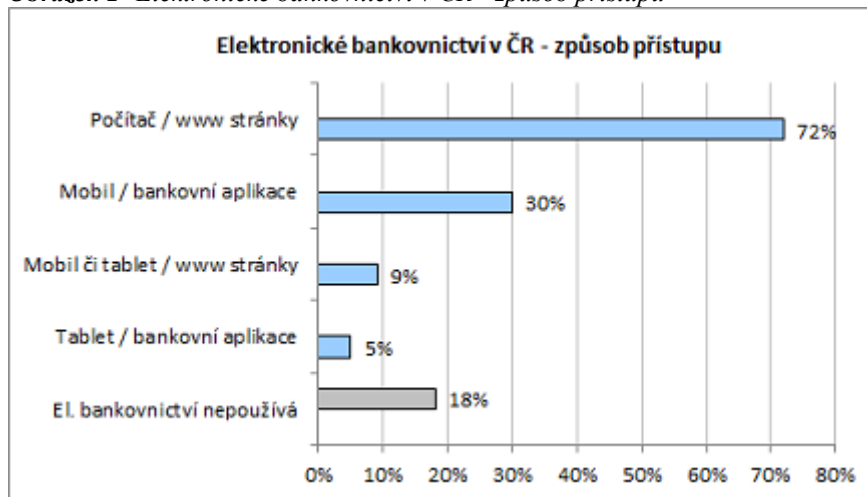
posílá v přesně stanoveném tvaru. SMS Toolkit spočívá v tom, že na SIM kartu je nahrána bankovní aplikace. Přístup do této aplikace je zabezpečen BPIN, jedná se o zvláštní bankovní PIN. Po jeho zadání může klient využívat nabízených bankovních služeb. Díky rozvoji technologií a nástupu internetového bankovníctví resp. mobilních bankovních aplikací nejsou tyto formy elektronického bankovníctví již prakticky využívány.

- **Homebanking**

Jedná se o formu elektronického bankovníctví, při které zpravidla firemní klienti prostřednictvím na počítači nainstalovaného softwaru spravují svůj účet. Tento software klientovi poskytuje banka. Klient tedy po jeho instalaci a připojení se k internetu může využívat základních bankovních služeb. Na rozdíl od internetového bankovníctví může být použit pouze počítač, na kterém je software nainstalován.⁴⁵

Závěrem k tématu elektronického bankovníctví uvedu výsledky průzkumu agentury SC&C, který byl proveden pro Českou bankovní asociaci (dále jen „ČBA“) v květnu 2018. Ten byl zaměřen na využívání elektronického bankovníctví s ohledem na jednotlivá zařízení, které Češi využívají pro přístup ke svým účtům.

Obrázek 1- Elektronické bankovníctví v ČR - způsob přístupu

Upraveno ze zdroje: Novinky.cz. Elektronické bankovníctví využívají čtyři z pěti Čechů, roste počet přístupů přes mobil. [online]. [cit. 2019-3-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/474342-elektronicke-bankovnictvi-vyuzivaji-ctyri-z-peti-cechu-roste-pocet-pristupu-pres-mobil.html>

⁴⁵ Finance.cz. *Přímé bankovníctví.* [online]. [cit. 2019-3-19]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/bezne-ucty/abeceda-beznych-uctu/prime-bankovnictvi/>

Z průzkumu vyplývá, že mezi dotazovanou tisícovkou respondentů využívají služby elektronického bankovníctví čtyři pětiny oslovených. Z průzkumu rovněž plyne (dle mého názoru naprosto očekávaně) velký nárůst přístupu k účtům prostřednictvím mobilních bankovních aplikací. Právě k nárůstu počtu uživatelů těchto aplikací došlo za poslední dva a půl roku o jednu třetinu. Tento nárůst je zapříčiněn především požadavky klientů na rychlou možnost správy svých finančních prostředků. Přístup k účtu prostřednictvím mobilních bankovních aplikací je oblíbený především u generace od 18 do 29 let. Na základě této skutečnosti lze očekávat, že tento trend bude i v budoucnu pokračovat a mobilní bankovní aplikace budou stále využívanějšími. Dle průzkumu dále vyplývá skutečnost, že pokud má klient nainstalovanou mobilní bankovní aplikaci, využívá elektronické bankovníctví prostřednictvím právě této aplikace výrazně častěji než přes webový prohlížeč v PC. To platí zejména, pokud jde o každodenní přístup. V tom případě se lidé přes mobilní bankovní aplikace hlásí ke svému účtu až třikrát častěji než přes internetové bankovníctví s využitím PC. Zajímavým poznatkem je rovněž fakt, že by více než čtvrtina dotázaných byla ochotna změnit svou banku z důvodu kvality elektronického bankovníctví. Pětina dotazovaných uvedla to, že elektronické bankovníctví nepoužívá a jedním z nejčastěji zmíněných důvodů byla obava o bezpečnost.⁴⁶

Výsledky uvedeného průzkumu přesně potvrzují již zmiňovanou myšlenku konceptu „Mobile first“. Tedy, že uživatel sáhne nejdříve po mobilní technologii. To plyne právě z výše uvedeného závěru, že pokud jde o každodenní přístup, tak v tom případě se lidé hlásí přes mobilní bankovní aplikace ke svému účtu až třikrát častěji než přes internetové bankovníctví. Dle mého názoru, bude-li se v budoucnu stejný průzkum opakovat, bude počet uživatelů mobilních bankovních aplikací opět o poznání vyšší. Důvodem tohoto mého předpokladu je především stále pokračující rozvoj ICT technologií a s tím spojený rozvoj dalších služeb, které budou moci klienti využívat.

Současným trendem je tzv. multibanking. Ten spočívá v možnosti připojit si a ovládat své účty u různých bank z jednoho místa. Příkladem je např. mobilní „multibankovní“ aplikace od Banky CREDITAS „Richee“. Tato aplikace tedy umožňuje přehled o účtech z různých bank, zasílání plateb z těchto napojených

---

⁴⁶ Novinky.cz. *Elektronické bankovníctví využívají čtyři z pěti Čechů, roste počet přístupů přes mobil.* [online]. 8. 6. 2018.[cit. 2019-3-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/474342-elektronicke-bankovnictvi-vyuzivaji-ctyri-z-peti-cechu-roste-pocet-pristupu-pres-mobil.html>

účtů nebo QR platby. Dále generuje statistiky příjmů a výdajů, které třídí podle kategorií plateb. To vše funguje přes rozhraní API dané banky podle směrnice PSD2.⁴⁷

2.4.2 Bezpečnost

Prudký rozvoj v oblasti služeb elektronického bankovníctví přinesl nejen zjednodušení přístupu uživatelů ke svému bankovnímu účtu a jeho správě, ale zároveň i nutnost věnovat se otázce bezpečnosti přístupu k těmto službám. K této problematice bych rád uvedl, že internetové bankovníctví je bezpečné, pokud je bezpečný náš počítač a rovněž internetový prohlížeč, který k přihlášení do internetového bankovníctví využíváme.⁴⁸ Dalším zásadním faktorem pro zajištění bezpečnosti je ochrana našich přihlašovacích údajů, jako je přihlašovací jméno případně PIN a zejména správně zvolené heslo.

Základní zabezpečení internetového bankovníctví:

- Přihlašovací stránka do internetového bankovníctví je ověřována SSL certifikátem se šifrováním.
- Klient se autentizuje zadáním přihlašovacích údajů. Komerční banka rovněž požaduje platný osobní certifikát.
- Příkazy k úhradě, k inkasu apod. jsou zabezpečeny jednorázovým autorizačním kódem, který klient obdrží prostřednictvím SMS na své telefonní číslo.⁴⁹

Novinky v oblasti bezpečnosti s sebou přináší již zmiňovaná směrnice PSD2, která se mimo jiné zaměřuje i na ochranu klienta a zároveň na vyšší odpovědnost bank za autentizační procesy. Zejména pokud jde o přístup klienta k on-line bankovním službám. Směrnice PSD2 požaduje⁵⁰ silné ověření uživatele (tzv. dvoufaktorové ověření) pro on-line přístup k platebnímu účtu či pro provedení jakýchkoli úkonů, které by mohly vést k riziku platebního podvodu

---

⁴⁷ Banka CREDITAS. *Funkce aplikace*. [online].[cit. 2019-3-19]. Dostupné z: <https://www.richee.cz/funkce-aplikace>

⁴⁸ Banka CREDITAS. *Bezpečné internetové bankovníctví: Je váš internetový prohlížeč opravdu bezpečný?* [online]. 28. 3. 2018.[cit. 2019-3-20]. Dostupné z: <https://www.c-journal.cz/clanky/bezpecne-internetove-bankovnictvi-je-vas-internetovy-prohlizec-opravdu-bezpecny/>

⁴⁹ Finance.cz. *Kdy jsou vaše peníze na internetbanking v ohrožení?* [online]. 27. 7. 2017.[cit. 2019-3-20]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/494805-rizika-ib/>

⁵⁰ Čl. 97 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES.

nebo jiného zneužití. V těchto případech směrnice PSD2 rovněž požaduje zavedení takových bezpečnostních opatření za účelem zabezpečení ochrany důvěrnosti a integrity osobních bezpečnostních údajů jednotlivých klientů.⁵¹

Více se tématu silného ověření uživatele věnuji v páté kapitole méj diplomové práce.

---

⁵¹ CAPOUŠKOVÁ, Lenka. Další otevření bankovního sektoru PSD 2. *Bankovníctví*, 2018, roč. 25, č. 12, s. 22. ISSN 1212-4273.

3 Platební nástroje

Jedná se o typ instrumentu, jehož prostřednictvím banky nebo jiné finanční instituce realizují platební transakce.⁵² Rozlišujeme několik druhů platebních nástrojů. Mezi platební nástroje bezhotovostního platebního styku řadíme např. platební karty, příkazy k úhradě či k inkasu, směnky, šeky, ale i např. poštovní poukázky.⁵³ V této kapitole se budu věnovat vybraným platebním nástrojům s tím, že hlavní pozornost je věnována platebním kartám.

3.1 Platební karta

Jak jsem již při obecné charakteristice bezhotovostního platebního styku uvedl, platební karty jsou stále významnějším nástrojem bezhotovostního platebního styku, což dokazuje, že v roce 2018 došlo na našem území k překonání hranice jedné miliardy transakcí platebními kartami u obchodníků.

Jsou to plastické karty, které vyhovují mezinárodním normám, ať již z hlediska rozměrů, materiálu nebo konstrukce, zároveň platební karty musí obsahovat určité nezbytné náležitosti. Jedná se o označení vydavatele karty (VISA, MasterCard), jméno držitele karty, číslo platební karty, platnost platební karty a záznam dat. Ten může být ve formě magnetického proužku, čipu či jejich kombinací.⁵⁴ S. Polouček uvádí, že „platební karty jsou prostředkem vzdáleného přístupu k účtu klienta, používaným v rámci elektronického bankovníctví. Zároveň jsou ale platebním nástrojem, který vznikl poměrně dlouhou dobu před vznikem prvních forem elektronického bankovníctví a jeho nástupu se pohotově přizpůsobil.“⁵⁵ Je však třeba říci, že platební karty mají rovněž úzký vztah k hotovostnímu platebnímu styku.

3.1.1 Historický exkurs

Začátky platebních karet sahají na počátek 20. století. V této době se v USA začínají objevovat první platební karty, ve formě dnešních věrnostních karet bez jakýchkoli prvků automatizace. Jejich držitel je mohl využít

---

⁵² MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 34.

⁵³ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra; MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. s. 162-163.

⁵⁴ REVENDA, Zbyněk; MANDEL, Martin; KODERA, Jan et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. vyd. Praha: Management Press, 2012. 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6. s. 110.

⁵⁵ POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 496 s. ISBN 978-80-7400-491-9. s. 112.

k bezhotovostnímu placení určitých služeb a produktů, avšak s omezením na obchodní síť organizace, která konkrétní kartu vydala. V roce 1990 se první platební karty objevují i na našem území, nicméně zpočátku se platební karty potýkaly s nedůvěrou veřejnosti. Tuto nedůvěru bylo k jejich masivnějšímu používání nezbytné překonat a rovněž bylo třeba vytvořit potřebnou infrastrukturu, která by umožňovala široké rozšíření platebních karet jako plnohodnotného platebního nástroje. Nejprve platební karty sloužily spíše jako nástroj hotovostního platebního styku k výběrům z bankomatů. Tato situace se ale mění s příchodem mezinárodních obchodních řetězců. Tyto obchodní řetězce zavedly ve většině svých obchodních jednotek platby kartou jako samozřejmou součást svých služeb, čímž dochází k masivnímu rozvoji sítě platebních terminálů. Po roce 2010 objem bezhotovostních operací realizovaných na platebních terminálech začíná přesahovat v hodnotovém vyjádření objem výběrů z bankomatů.⁵⁶

3.1.2 Klasifikace platebních karet

Existuje mnoho způsobů jak dělit platební karty. Klasifikace tedy není standardizovaná a můžeme rozlišovat platební karty podle několika třídících hledisek. Nejčastěji se jako třídící hledisko využívá způsob zúčtování nebo technika záznamu (použitá technologie). Pro potřeby diplomové práce vycházím z klasifikace platebních karet, kterou používá L. Kantnerová⁵⁷.

3.1.2.1 Podle způsobu zúčtování

- **Debetní karty**

Tyto karty obvykle neumožňují přechod účtu do debetu, proto nepředstavují pro banku úvěrové riziko. K zatížení účtu klienta dochází ihned poté, co banka obdrží zprávu o provedení platby. Debetní karty jsou zpravidla vydávány k bankovnímu účtu a klient z nich může čerpat peněžní prostředky pouze do povoleného zůstatku na bankovním účtu.

- **Kreditní karty**

Na rozdíl od debetních karet klient při provedení platby může přejít do debetu v rozměru úvěrového limitu, který byl dohodnut s bankou. Prostřednictvím

---

⁵⁶ POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 496 s. ISBN 978-80-7400-491-9. s. 113.

⁵⁷ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 132-134.

kreditních karet je bankou automaticky poskytován spotřebitelský úvěr. Tento úvěr zpravidla klient splácí prostřednictvím měsíční splátky v minimálně stanovené výši, může též využít i tzv. bezúročného období, a pokud je závazek uhrazen ve stanovené lhůtě, nedojde k zatížení klientova účtu úrokem.

- **Charge karty**

Jsou to platební karty s odloženou splatností, oproti kreditním kartám se liší tím, že po skončení účetního cyklu zde klient splácí bance najednou celý dluh. Není zde účtován žádný úrok z čerpané částky. Charge karty však nejsou příliš rozšířeny, zejména se využívají jako služební karty ve firmách.

- **„Afinity“ karty**

Afinity karty jsou výsledkem spolupráce bank s nekomerčními subjekty. Díky této spolupráci banky mohou získat skupinu klientů, kterou spojují společné zájmy nebo např. členství v určité organizaci.

- **Co-brandové karty**

Na rozdíl od „afinity“ karet, které jsou výsledkem spolupráce bank s nekomerčními subjekty, zde se jedná o součinnost banky s jiným podnikatelským subjektem. Může se jednat např. o aerolinie či obchodní domy. Pro klienta jsou s touto kartou spojeny další možnosti jejího uplatnění, cenová zvýhodnění nebo bonusové programy. Pro banku znamenají nižší akviziční náklady.

- **Nákupní úvěrové karty**

Jedná se o typ platebních karet, který je vydáván nebankovními institucemi. Hlavním rozdílem oproti bankami vydávaným kartám kreditním je výše úročení, omezená použitelnost a cena.

- **Předplacené karty**

Nejdříve se na kartu vloží určitá částka, se kterou klient může do jejího vyčerpání disponovat, následně po jejím vyčerpání musí tuto kartu opětovně nabít. Předplacené karty tedy fungují na totožném principu jako předplacené karty mobilních operátorů.

3.1.2.2 Podle způsobu provedení

- **Embosované**

Poznávacím znakem embosované karty je to, že identifikační údaje, jako je např. číslo karty nebo jméno majitele, jsou na ni plasticky vyraženy. Embosovaná

karta tedy může být použita i u těch obchodníků, kteří mají pouze imprinter⁵⁸. Nevýhodou tohoto druhu karet jsou však vyšší poplatky než u karet elektronických.

- **Elektronické**

Elektronické karty se používají pro výběry z bankomatů nebo pro platby u obchodníků, kteří jsou vybaveni elektronickým platebním terminálem, tedy pro transakce, které se ověřují on-line v kartovém centru.

3.1.2.3 Podle použité technologie

- **Čipové**

U tohoto druhu platebních karet je magnetický proužek nahrazen čipem, jde o programovatelný mikroprocesor s pamětí. Nespornou výhodou těchto čipových karet je možnost uložení většího objemu informací, které lze použít k identifikaci klienta i k vyššímu zabezpečení prováděných operací. Ke kontrole tyto karty zpravidla vyžadují PIN. V současnosti se čipové karty využívají u bezkontaktních plateb.

- **S magnetickým proužkem**

Obsahuje tři záznamové stopy, když první a druhá stopa je určena pouze pro čtení dat a obsahuje identifikační údaje majitele karty. Třetí stopa slouží nejen pro čtení dat, ale rovněž i k záznamu dat. Z důvodu, že magnetický proužek neumožňuje takové zabezpečení jako čip a je riziko zneužití, není na něm uložen PIN. Tyto karty jsou již technicky zastaralé.

- **S laserovým záznamem**

Na tyto platební karty se data zaznamenávají laserovou technologií jako při vypalování CD. Výhodou karet s laserovým záznamem je největší kapacita záznamu, avšak nevýhodou je, že jsou lehce kopírovatelné a též vysoká cena výroby ve srovnání s čipovými kartami.

- **Hybridní**

U hybridních platebních karet je magnetický proužek doplněn čipem. Jejich výhoda spočívá v tom, že umožňují přechod z jedné technologie na druhou.

---

⁵⁸ Tzv. žehlička, jedná se o mechanické zařízení na pořízení otisku karty.

3.1.2.4 Z hlediska uživatele

- **Osobní**

Jedná se o nepřenositelné platební karty, které jsou vydávány soukromým osobám. Můžeme je dále rozlišovat např. od určité výše vkladu na standardní, stříbrné, zlaté nebo černé, kdy jsou podle úrovně s nimi spojeny různé bonusy.

- **Služební**

Tyto platební karty jsou určeny pro podnikatelské subjekty. Na rozdíl od osobních platebních karet tyto slouží primárně k placení výdajů spojených s plněním pracovních povinností.

3.1.2.5 Podle územní akceptance

- **Tuzemské**

Tuzemské platební karty jsou platné pouze v rámci státu, ve kterém byly vydány.

- **Mezinárodní**

Na rozdíl od tuzemských platebních karet není klient při platbě nijak územně omezen.

3.1.2.6 Bezkontaktní platební karty

Jedná se o aktuální trend na poli platebních karet, tyto karty fungují na vzdálenost cca do 5 cm od čtecího zařízení. Při platbách do 500 Kč klient nemusí zadávat PIN, stačí tedy platební kartu pouze přiložit k čtečce. Bezkontaktní karty obsahují anténku, jejímž prostřednictvím jsou přenášeny informace do čtečky, která kontroluje, zda je dodržen limit.⁵⁹

3.1.3 Funkce platebních karet

Platební karty jsou nejčastěji používány k bezhotovostním platbám u obchodníků nebo k výběrům hotovosti z bankomatů. Další možnosti jejich využití jsou např. platby na internetu, avšak tato funkce není u všech bank automatická a povolení (odblokování) internetových transakcí je vázáno na žádost klienta. Z tohoto důvodu si klient sjednává s bankou podmínky, za kterých může

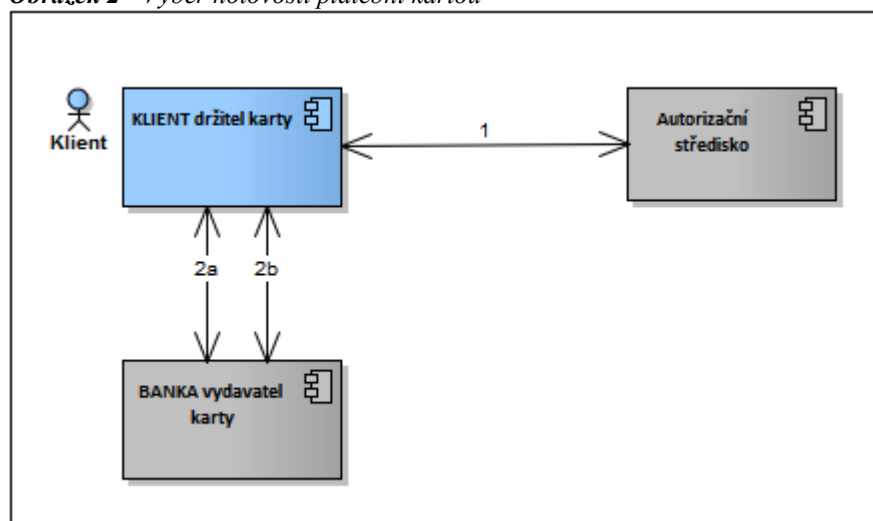
---

⁵⁹ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 132-134; POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 496 s. ISBN 978-80-7400-491-9. s. 114-115; JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I. Peníze a platební styk*. Praha: Grada Publishing, 2013. 664 s. ISBN 978-80-247-3893-2. s. 526.

prostřednictvím své platební karty platit za zboží nebo služby na internetu.⁶⁰ K platbám platební kartou na internetu se rovněž váže téma jejich bezpečnosti. Pokud dochází k platbě kartou na internetu, tedy k situaci, kdy platební karta není fyzicky přítomna a není zadáván PIN platební karty, je vyžadováno zadání ověřovacího kódu CVV/CVC, ten nalezneme na zadní straně platební karty u podpisového proužku a zajišťuje tak základní bezpečnostní opatření. CVV/CVC kód má podobu tří číslic.⁶¹

Jak již bylo výše uvedeno, platební karty nejsou pouze nástrojem, který slouží k bezhotovostním úhradám, ale mají rovněž úzký vztah k hotovostnímu platebnímu styku. Zejména jsou používány k výběrům hotovosti z bankomatu. Tento proces probíhá pouze elektronicky. Protože je nutno autorizovat každou transakci, musí bankomaty pracovat v online režimu.⁶²

Obrázek 2 - Výběr hotovosti platební kartou

Legenda: 1 autorizace platby, pokud přesahuje stanovený limit; 2a zatížení účtu držitele karty částkou transakce; 2b vydání částky transakce v hotovosti

Upraveno ze zdroje: MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. *Osobní a rodinné finance*. ISBN 80-247-1725-5. s. 57.

V souladu s rozvojem technologií bankomaty již však neslouží pouze k výběru hotovosti, zjištění zůstatku na našem účtu či změně PINu ke kartě. Dnes se setkáváme i s bankomaty, které toho dokáží o poznání více. Jedná se o transakční bankomaty tzv. „platbomaty“ či bankomaty vkladové.

⁶⁰ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví. Bankovní obchody, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8. s. 95.

⁶¹ GoPay. *Co to je CVV/CVC a kde se nachází?* [online]. [cit. 2019-3-11]. Dostupné z: <https://help.gopay.com/cs/tema/bezpecnost/co-to-je-cvv-cvc-a-kde-se-nachazi>

⁶² MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. *Osobní a rodinné finance*. ISBN 80-247-1725-5. s. 56.

Po vložení platební karty do platbomatu a zadání PINu může klient banky zadat platební příkaz na jakýkoli účet v rámci České republiky. Tento platební příkaz klient buď zadává ručně pomocí klávesnice, ale to není vše, co platbomaty umožňují. Klient rovněž může použít pro zadání platby i načtení čárového kódu (např. z dokladu SIPO) nebo QR platbu. V tomto případě klient naskenuje QR kód a platbomat následně načte všechny potřebné údaje k platbě. Prostřednictvím těchto zařízení tedy dochází k výraznému usnadnění (zrychlení a zpřesnění) zadání platby.⁶³ Populární jsou i vkladové bankomaty, tzv. „vkladomaty“. Po vložení platební karty a zadání PINu klient prostřednictvím vkladomatu vkládá hotovost (bankovky) na zvolený účet, na který jsou následně připsány.⁶⁴

Dokonce některé bankomaty České spořitelny umožňují prostřednictvím platební karty dobití předplatného nebo prodloužení předplatného Plzeňské karty.⁶⁵

Doplňkovou službou k platebním kartám je cash advance. Klient může této služby využít v situaci, kdy potřebuje přesnou částku a bankomat je mimo provoz. Jde tedy o možnost výběru hotovosti na pobočce obchodní banky, ale i mimobankovních směnárěn bez použití bankomatu. Klient při platbě předkládá platební kartu a svůj průkaz totožnosti.⁶⁶

---

⁶³ Česká spořitelna. *Jak můžu provést jednorázovou úhradu přes bankomat/transakční terminál České spořitelny?* [online].[cit. 2019-3-9]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/caste-dotazy/pobocky-bankomaty-jednorazova-platba>

⁶⁴ Česká spořitelna. *Jak vložím hotovost na účet prostřednictvím bankomatu?* [online].[cit. 2019-3-9]. Dostupné z <https://www.csas.cz/cs/caste-dotazy/jak-vlozim-hotovost-na-ucet-prostrednictvim-bankomatu>

⁶⁵ PMDP. *Dobíjení karet na bankomatech České spořitelny.* [online].[cit. 2019-3-9]. Dostupné z <http://www.plzenskakarta.cz/bankomaty/>

⁶⁶ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví. Bankovní obchody, operace a rizika.* Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8. s. 96-97.

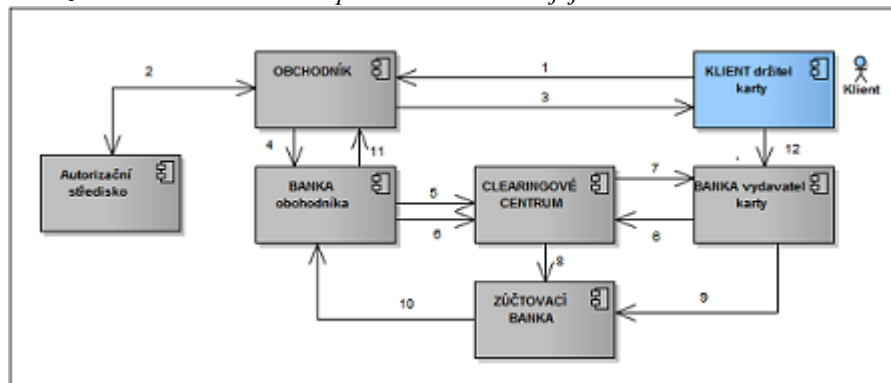

3.1.4 Průběh transakce a zúčtování

Transakce platební kartou probíhá ve třech krocích. Prvním krokem je ověření transakce (její autorizace), následuje přenos transakce do clearingového systému a na závěr dochází k vypořádání plateb - zúčtování.

Průběh transakce platební kartou a její zúčtování nyní popíši a pro názornost ještě přikládám obrázek.

Obrázek 3 - Průběh transakce provedené kartou a její zúčtování

Legenda: 1 předložení karty k placení obchodníkovi, který ověřil ochranné prvky na kartě; 2 autorizace platby, pokud přesahuje stanovený limit; 3 vystavení prodejního dokladu; 4 předání informace o platbě bance obchodníka; 5 předání informací o provedených platbách; 6 clearingové zúčtování mezi napojenými bankami; 7 předání informace o provedených platbách; 8 příkaz k vyrovnání sald mezi bankami; 9 zatížení nostro účtu banky, která vydala kartu; 10 převedení částky na nostro účet banky obchodníka; 11 připsání částky transakce snížené o bankovní pozice; 12 zatížení účtu držitele karty částkou transakce

Upraveno ze zdroje: MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. *Osobní a rodinné finance*. ISBN 80-247-1725-5. s. 58.

Nejdříve dochází k ověření transakce, v rámci tohoto ověření jsou kontrolovány údaje na kartě. Ověřují se ochranné prvky karty (zda jde o pravou kartu), její číslo (zda není na tzv. seznamu zakázaných karet), platnost a výše provedené transakce s ohledem na výši autorizačního limitu přijímacího místa. Pokud dojde k jeho překročení, provádí se tzv. autorizace, tedy ověření finančního krytí transakce. Tu je možno provést telefonickým dotazem nebo přes internet u autorizačního střediska. Předmětná transakce je ověřována až u vydavatele té konkrétní karty prostřednictvím počítačové sítě, na kterou jsou napojeni jednotliví vydavatelé karet. K autorizaci automaticky dojde, pokud byla transakce provedena prostřednictvím zařízení, jenž je online napojeno na tuto počítačovou síť (např. platební terminály). V této situaci dochází i k ověření jedinečného

osobního identifikačního čísla držitele karty (PIN), který zadává při jejím použití. To celé trvá jen několik málo vteřin.

Následuje přenos transakce do clearingového systému, který probíhá prostřednictvím počítačové sítě, na níž jsou jednotlivé banky zúčtované v daném karetním systému z celého světa napojeny. U všech plateb, které byly realizovány prostřednictvím platebních karet v tento den, systém provádí clearing.

Určená zúčtovací banka provádí vypořádání plateb jednotlivých bank na základě výstupu z clearingového systému. Děje se tak s využitím kreditních či debetních sald jednotlivých zúčtovaných bank. Tato salda jsou zúčtována prostřednictvím nostro účtů vedených u zúčtovací banky. Banky pak následně svým klientům příslušné účty zatíží či kreditují.⁶⁷

3.1.5 Zneužití platebních karet

Rostoucí obliba používání platebních karet s sebou přináší i časté případy jejich zneužití. Převážně se jedná o situace, kdy dochází k provedení neautorizovaných transakcí nebo k neoprávněným výběrům hotovosti z bankomatů, dále se zvyšuje i počet případů zneužití platebních karet při platbách na internetu. V případě zneužití platební karty, je pro případné domáhání se škody stěžejní, kdy bylo toto zneužití platební karty oznámeno bance. Často se totiž stává, že tyto případy nejsou nahlášeny včas.

Mimo odpovědnosti za náhradu škody, která byla způsobena zneužitím platební karty, přichází v této situaci v úvahu rovněž i trestní odpovědnost pachatele. „Z hlediska trestního zákoníku⁶⁸ je přechovávání cizí platební karty postihováno jako trestný čin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku.“⁶⁹

Odpovědnost za zneužití platební karty upravuje zákon o platebním styku. Z této zákonné úpravy vyplývá, že držitel platební karty odpovídá za neautorizovanou platební transakci do momentu, kdy ji oznámil bance. Toto oznámení je držitel platební karty povinen učinit bez zbytečného odkladu po zjištění, že došlo ke zneužití či např. odcizení platební karty.⁷⁰ Oproti

⁶⁷ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 57-59.

⁶⁸ § 234 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁹ HYNČICOVÁ, Kateřina. Jaké jsou právní důsledky zneužití platební karty? *Právní rádce*, 2013, roč. 21, č. 11, s. 48. ISSN 1210-4817.

⁷⁰ § 165 písm. b) zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

předcházející právní úpravě přichází ZPS s nižší spoluúčastí držitele platební karty, když nyní nese ztrátu z neautorizované platební transakce do částky odpovídající 50 EUR. (dříve držitel odpovídal do částky odpovídající 150 EUR) Tyto náklady nese držitel jen do momentu oznámení o zneužití či odcizení platební karty bance, následně již nese plnou odpovědnost banka. Plátce však ponese ztrátu v plném rozsahu, pokud tuto ztrátu způsobil svým podvodným jednáním nebo hrubou nedbalostí. (např. nosí v peněžence PIN spolu s platební kartou).⁷¹

Jak jsem již předeslal v úvodu diplomové práce, tuto problematiku doplním o aktuální rozhodnutí Nejvyššího soudu, který se mimo jiné zabýval výkladem již zmiňovaného pojmu (časového určení) - „bez zbytečného odkladu“.

Nejvyšší soud se vyjádřil následovně: „Z časového určení „bez zbytečného odkladu“ je třeba dovodit, že jde o velmi krátkou lhůtu, již je míněno bezodkladné, neprodlené, bezprostřední či okamžité jednání směřující ke splnění povinnosti či k učinění právního úkonu, přičemž doba trvání lhůty bude záviset na okolnostech konkrétního případu.“⁷²

Závěrem podkapitoly věnované platebním kartám uvedu příklady několika podvodných jednání, která mohou v souvislosti s platebními kartami hrozit jejím oprávněným držitelům.

- **Phishing**⁷³

Jedná se o častý druh karetního podvodu, který spočívá v útoku na lidskou důvěřivost a nepozornost. Cílem je získání přístupu k citlivým datům platební karty, jako je např. PIN či CVC/CVV kód, které by po klientovi banka nebo karetní asociace nikdy sama nechtěla. Podstatou phishingu je to, že do e-mailového formuláře, který vypadá, jako kdyby ho zaslala klientovi banka nebo karetní asociace, klient vyplní citlivá data platební karty. Tento e-mail je však podvodný a leckdy následuje okamžité zneužití platební karty. Nemusí se však jednat pouze o podvodný e-mail, k phishingu rovněž může dojít prostřednictvím sociálních sítí nebo přes falešné platební brány. Obranou před phishingem je v zásadě

---

⁷¹ Měsíc.cz. *Při ztrátě, krádeži a zneužití karty přijdete díky novému zákonu o méně peněz.* [online]. 29. 9. 2017. [cit. 2019-3-11]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/pri-ztrate-kradezi-a-zneuzeni-karty-prijdete-o-mene-penez/>

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. 32 Cdo 2947/2016 Dostupné z [http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/F6EB4D08898E3681C125828D00312CC_A?openDocument&Highlight=0,](http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/F6EB4D08898E3681C125828D00312CC_A?openDocument&Highlight=0)

⁷³ *Rovněž je možné se setkat s českým ekvivalentem - „rhybaření“.*

obezřetnost oprávněného držitele platební karty.⁷⁴ Zvláštní formou phishingu je tzv. smishing. Při smishingu se podvodník snaží o vylákání citlivých dat zpravidla prostřednictvím SMS zpráv. Jeho nebezpečí spočívá v tom, že lidé obecně více důvěřují textovým zprávám než e-mailům, jelikož většina již je obeznámena o potenciálních hrozbách spojených s kliknutím na odkazy v e-mailech.⁷⁵

- **Skimming**

Jde o podvodnou metodu, jejímž cílem je elektronické zkopírování originálních údajů z magnetického proužku platební karty (bez vědomí jejího oprávněného držitele) a následné vytvoření padělku platební karty. Jsou zkopírovány záznamy PIN a další citlivá data.

- **Padělky karet**

Po získání potřebných citlivých dat následuje okamžitá výroba padělku platební karty. Prostřednictvím padělku dochází k protizákonnému zneužití platební karty. Výrobci platebních karet spolu s bankami zavádí technická zabezpečení a různé ochranné prvky, aby zabránili padělání platebních karet.

- **Libanonská smyčka**

Spočívá v tom, že podvodník nainstaluje na bankomat speciální dodatečné zařízení, které zapříčiní, že vložená platební karta se zachytí do smyčky a již se nedostane do bankomatu, ale ani nazpět. Vše tak vypadá, jako kdyby byla platební karta zadržena bankomatem. Dnes se již nejedná o tak častý způsob podvodu. Banky se snaží těmto situacím předcházet tím, že zabezpečují bankomaty dodatečnými ochrannými adaptéry.

- **Skrytá kamera**

Jde o případy, kdy se podvodník prostřednictvím malé skryté kamery pokouší zjistit PIN k platební kartě, zpravidla se tak děje ve spojení s libanonskou smyčkou nebo např. skimmingem. Ochranou před tímto podvodným jednáním je zakrývání si např. peněženkou klávesnici při zadávání PINu.

---

⁷⁴ ČSOB. *Typické oblasti karetních podvodů*. [online].[cit. 2019-3-11]. Dostupné z <https://www.csob.cz/portal/bezpecnost/jak-se-branit/bezpecnostni-pravidla-pro-uzivani-platebnich-karet/typicke-oblasti-karetnich-podvodu>

⁷⁵ Norton. *Emerging Threats. What is smishing?* [online].[cit. 2019-3-11]. Dostupné z <https://us.norton.com/internetsecurity-emerging-threats-what-is-smishing.html>

- **Dotekové senzory**

V současné době se jedná již o ojedinělý způsob získání PINu k platební kartě, při kterém podvodník instaluje senzory na klávesnici bankomatu, může být v kombinaci s následnou účelovou krádeží platební karty či přepadením.

- **Prostá krádež**

Jde o nejklaasičtější způsob zneužití platební karty. Než dojde k zjištění ztráty, resp. zablokování karty, má zloděj příležitost získat neoprávněně peněžní prostředky.⁷⁶

3.2 Příkazy k zúčtování

„Pod pojmem „příkazy k zúčtování“ rozumíme příkaz k úhradě a příkaz k inkasu.“⁷⁷ O příkaz k úhradě půjde, jestliže pokyn k převodu peněžních prostředků podal jako příkazce plátce platby, naopak pokud pokyn k převodu peněžních prostředků podal jako příkazce příjemce platby, jedná se o příkaz k inkasu.⁷⁸

3.2.1 Náležitosti příkazu k zúčtování⁷⁹

Platné právní předpisy v České republice neobsahují taxativní výčet podstatných či nepodstatných náležitostí platebního příkazu. ZPS pouze stanoví v § 186 odst. 1, že *„platební transakce je správně provedena co do osoby příjemce, je-li provedena v souladu s jeho jedinečným identifikátorem. To platí i tehdy, jestliže jsou v platebním příkazu uvedeny i další údaje o příjemci, než ty, na kterých se poskytovatel a uživatel dohodli.“* § 2 odst. 3 písm. g) téhož zákona pak definuje jedinečný identifikátor jako *„kombinaci písmen, číslic nebo symbolů, kterými se podle určení poskytovatele identifikuje uživatel nebo jeho účet při provádění platebních transakcí.“* Z výše uvedeného vyplývá, že uživatel uvádí na platební příkaz podstatné a nepodstatné náležitosti v souladu se smlouvou o účtu, kterou má uzavřenou s poskytovatelem platebních služeb (zpravidla banka), a na to navazujícími všeobecnými obchodními podmínkami.⁸⁰

---

⁷⁶ KLUFA, František; SCHOLZ, Petr; KOZLOVÁ, Michaela. *Podvody v oblasti bezhotovostních plateb v ČR (studie)*. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2009. 35 s. s. 20-22.

⁷⁷ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví. Bankovní obchody, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8. s. 56.

⁷⁸ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012. 328 s. ISBN 978-80-7261-238-3. s. 122.

⁷⁹ *Platí jak pro příkaz k úhradě, tak pro příkaz k inkasu.*

⁸⁰ *Odpověď pracovníků ČNB ze dne 19. 3. 2019 na mnou položený dotaz.*

Pokud příkaz k zúčtování, který byl zadán prostřednictvím předtištěného formuláře, neobsahuje níže uvedené podstatné náležitosti, je banka oprávněna odmítnout takový příkaz k zúčtování a vrátí jej klientovi k opravě. V případě zadání příkazu k zúčtování prostřednictvím služeb elektronického bankovníctví lze jednoduše provádět kontroly nejen s ohledem na zadání všech požadovaných položek, ale zároveň i ověřit formát těchto položek. Lze tak např. validovat délku a formát čísel. Systém před uložením těchto údajů na straně banky provede jejich kontrolu a v případě, že zadané údaje neodpovídají požadavku, data neuloží a vyzve klienta k jejich opravě či doplnění.

Podstatné

- Označení příkazu, zda se jedná o příkaz k úhradě nebo k inkasu
- Číslo účtu plátce a příjemce
- Částka a označení měny platební transakce
- Podpis a příp. i otisk razítka podle platného podpisového vzoru, elektronický podpis nebo jiný kód, který identifikuje příkazce

Nepodstatné

- Datum splatnosti
- Konstantní symbol
- Variabilní symbol
- Specifický symbol
- Textové pole

Blíže se zaměřím na číslo účtu v národním formátu⁸¹, jakožto základní podstatnou náležitost příkazu k zúčtování.

Pravidla tvorby čísla účtu stanovuje již zmiňovaná vyhláška č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku. Dle této vyhlášky je číslo účtu jedinečným identifikátorem, které je v rámci platebního styku určeno k jednoznačné identifikaci účtu klienta a tvoří jej identifikátor účtu klienta a kód platebního styku.⁸² Identifikátor účtu klienta je složen maximálně z 16 číselných znaků a člení se na dvě části. První část identifikátoru účtu klienta (předčíslí) může obsahovat maximálně 6 číselných znaků, kde úvodní nuly jsou bez významu, tedy číslo účtu tuto část identifikátoru účtu klienta nemusí obsahovat. Druhá část obsahuje minimálně 2 a maximálně 10 číselných znaků za podmínky,

---

⁸¹ Vyhl. č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku rovněž stanovuje pravidla tvorby pro číslo účtu ve formátu IBAN.

⁸² § 2 a 3 vyhl. č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku.

že alespoň dvě z těchto čísel nejsou nulová a úvodní nuly jsou bez významu.⁸³ Jak první, tak druhou část identifikátoru účtu klienta samostatně zabezpečuje kontrolní číslice na tzv. modulo 11. „*Modulo 11 je princip výpočtu kontrolní číslice, která na základě stanovených mechanismů zjišťuje automatickou kontrolu správnosti natiptovaného (uvedeného) čísla účtu bankovního spojení, samostatně v předčíslí účtu a samostatně v základní části čísla účtu.*“⁸⁴

Druhou část čísla účtu, tedy kód platebního styku tvoří 4 číselné znaky. Tyto kódy přiděluje poskytovatelům platebních služeb ČNB, která je následně uveřejňuje v „Číselníku kódů platebního styku v České republice“.⁸⁵

Na závěr je třeba k pravidlům tvorby čísla účtu ještě doplnit, že dle předmětné vyhlášky musí být první a druhá část identifikátoru účtu klienta a rovněž kód platebního styku od identifikátoru účtu klienta od sebe zřetelně odděleny. To platí v obou případech jen pro písemnou podobu.⁸⁶

3.2.2 Způsoby pořizování příkazů k zúčtování do systémů bank

Rozlišujeme několik způsobů jak se příkazy k zúčtování, tedy příkazy k úhradě či inkasu, dostávají do systému platebního styku jednotlivých bank.

- Ručně na pracovištích banky (pracovníky bank)
- Trvalými příkazy a automatickými převody
- Ze zúčtovacího (clearingového) centra ČNB (v případě mezibankovního platebního styku)
- Pomocí služeb elektronického bankovníctví⁸⁷

3.2.3 Lhůty pro provedení platebních transakcí⁸⁸

Lhůty pro provedení platebních transakcí stanovuje zákon o platebním styku, a to konkrétně pro jednotlivé úkony, ke kterým v průběhu realizace platebních transakcí dochází.⁸⁹ Níže uvádím některé případy.

---

⁸³ § 5 vyhl. č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku.

⁸⁴ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012. 328 s. ISBN 978-80-7261-238-3. s. 87.

⁸⁵ § 6 vyhl. č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku.

⁸⁶ § 5 odst. 3 a § 6 odst. 1 vyhl. č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku.

⁸⁷ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví. Bankovní obchody, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8. s. 58.

⁸⁸ Pro názornost této podkapitoly označuji poskytovatele konkrétně jako banku.

⁸⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku, s. 159-160.

- **Platební transakce v rámci jedné banky** (v české měně)

Pokud dochází k platební transakci v české měně v rámci stejné banky, musí být předmětná částka připsána na platební účet příjemce, nejpozději do konce téhož dne, v němž nastal okamžik přijetí příkazu.⁹⁰

- **Platební transakce do jiné banky** (tzv. D+1 platby)

Při této platební transakci plátce posílá předmětnou částku do jiné banky. Jedná se tedy o situaci, kdy plátce a příjemce nemají účet u stejné banky. Banka plátce má povinnost zajistit, aby došlo k připsání předmětné částky na účet banky příjemce nejpozději do konce následujícího pracovního dne po přijetí platebního příkazu.⁹¹ „Zjednodušeně se takové platbě říká D+1, tedy DEN platby PLUS jeden DEN navíc, kdy peníze musejí být na účtu příjemce.“⁹²

Dle ZPS má následně banka příjemce povinnost neprodleně poté, co došlo k připsání předmětné částky na její účet, připsat tuto částku na platební účet příjemce.⁹³ „Lhůta „neprodleně“ pro splnění povinnosti připsat částku platební transakce na účet příjemce, může z povahy věci zahrnovat určitý, nepřiliš dlouhý časový úsek, který je pro poskytovatele objektivně nezbytný ke splnění jeho povinností.“⁹⁴

Pokud jde o inkaso, tak banka příjemce předá příkaz k inkasu bance plátce v dohodnuté lhůtě mezi příjemcem a jeho bankou tak, aby byl dodržen okamžik přijetí příkazu k inkasu, který byl dohodnut mezi plátcem a příjemcem.⁹⁵

Závěrem je třeba ještě uvést pravidlo obsažené v § 168 ZPS. To se uplatní v situaci, kdy okamžik přijetí hotovosti od uživatele nebo okamžik připsání částky platební transakce na účet banky příjemce připadl na dobu, která není provozní dobou banky. V tomto případě tedy platí, že hotovost se považuje za přijatou nebo částka platební transakce za připsanou na začátku následující provozní doby banky.⁹⁶

---

⁹⁰ § 171 zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

⁹¹ § 169 odst. 1 zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

⁹² CHVÁTAL, Dalibor Z. *Jak dlouho trvá převod peněz z banky do banky?* [online]. 7. 8. 2018.[cit. 2019-3-24]. Dostupné z <https://www.mesec.cz/clanky/jak-dlouho-trva-prevod-penez-z-banky-do-banky/>

⁹³ § 170 zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

⁹⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku, k § 170, s. 160.

⁹⁵ § 173 odst. 2 zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

⁹⁶ § 168 zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

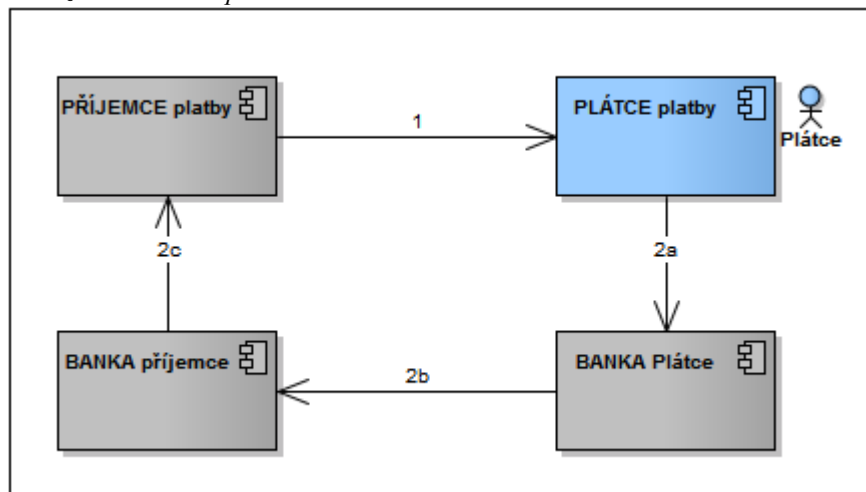

3.2.4 Příkaz k úhradě

Příkaz k úhradě se používá jako základní forma placení za zboží a služby, rovněž může být použit pro platby finanční povahy, jako jsou daně či clo. „Obsahem příkazu k úhradě je pokyn klienta jeho bance, aby na vrub jeho účtu provedla určitou platbu ve prospěch účtu třetí osoby – příjemce platby“⁹⁷.

Pro názornost průběhu příkazu k úhradě přikládám schéma tohoto procesu.

Obrázek 4 - Průběh příkazu k úhradě

Legenda: 1 dodávka zboží; 2a předání příkazu k úhradě a zatížení účtu plátce; 2b zaslání úhrady bance příjemce; 2c úhrada ve prospěch účtu příjemce a zaslání zprávy příjemci o zúčtování

Upraveno ze zdroje: MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. *Osobní a rodinné finance*. ISBN 80-247-1725-5. s. 39.

Dále rozlišujeme (obdobně použitelné pro příkazy k inkasu):

- **Trvalý příkaz k úhradě**

Jedná se o druh příkazu k úhradě, který umožňuje provádění opakovaných plateb. Prostřednictvím těchto trvalých příkazů k úhradě se realizují opakující se platby pro téhož příjemce či pravidelné převody v určité výši, popř. nad určený limit zůstatku na účtu nebo celého účetního zůstatku, tzv. automatický převod.

- **Hromadný příkaz k úhradě**

Od jednotlivého příkazu k úhradě se hromadný příkaz k úhradě liší tím, že se na jednom formuláři objevuje více zúčtovacích položek pro úhradu. Výhodou hromadného příkazu k úhradě je bezpochyby to, že na vrub jednoho účtu je možné

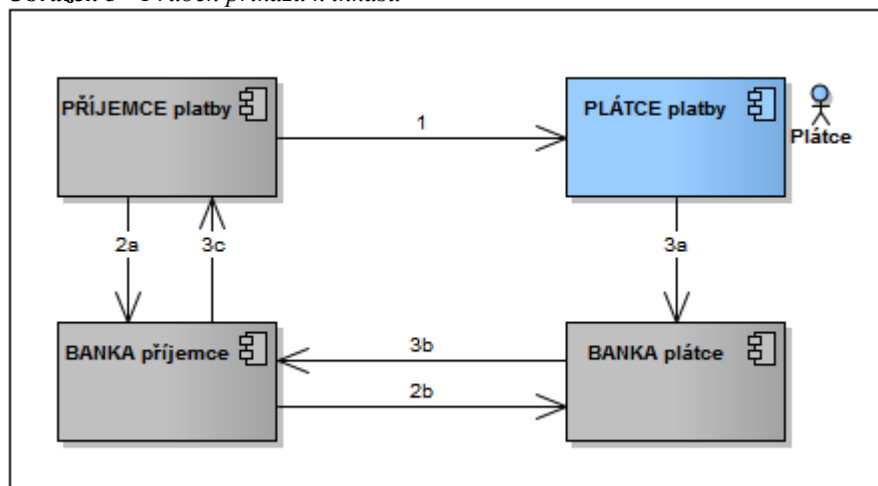
⁹⁷ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 124.

zúčtovat více operací různého charakteru ve prospěch klientem stanovených účtů.⁹⁸

3.2.5 Příkaz k inkasu

„Jde o příkaz příjemce platby jeho bance, aby zprostředkovala převod peněžních prostředků na vrub účtu plátce ve prospěch účtu výstavce inkasního příkazu.“⁹⁹ Případné nebezpečí inkasního způsobu platby může být spatřováno v nejistotě plátce, z jehož účtu má být částka odepsána, že zadaný příkaz k inkasu nebude příkazcem zadán oprávněně a ve stanovené výši. Z tohoto důvodu obchodní banky zřídily v rámci svých počítačových systémů platebního styku kontrolu oprávněnosti inkasního způsobu placení. Účelem této kontroly je zabezpečení, aby inkaso nebylo provedeno bez výslovného a písemného souhlasu majitele účtu, z kterého má být inkasní částka odepsána. Tento klientův souhlas obsahuje číslo účtu, v jehož prospěch a v jaké nejvyšší výši částky může být inkaso provedeno, rovněž je uveden časový interval platnosti povolení k inkasu. Klient následně může kdykoli povolení k inkasu upravit, např. tím, že změní výši povolené částky k inkasu, nebo může příkaz k inkasu zrušit.¹⁰⁰

Obrázek 5 - Průběh příkazu k inkasu

Legenda: 1 dodání služby; 2a příkaz k inkasu dlužné částky; 2b žádost o odepsání peněžních prostředků z účtu plátce; 3a prozkoumání oprávněnosti inkasa a zatížení účtu plátce; 3b poukázání platby ve prospěch příjemce platby; 3c připsání platby ve prospěch účtu příjemce

Upraveno ze zdroje: MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. *Osobní a rodinné finance*. ISBN 80-247-1725-5. s. 44.

⁹⁸ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. *Osobní a rodinné finance*. ISBN 80-247-1725-5. s. 41.

⁹⁹ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 124.

¹⁰⁰ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví. Bankovní obchody, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8. s. 56.

Z ustanovení § 176 odst. 1 písm. b) ZPS plyne právo plátce do 8 týdnů ode dne, kdy byla inkasovaná částka odepsána z jeho platebního účtu požádat o vrácení této částky autorizované platební transakce. Pokud banka tuto částku nevrátí, v tom případě má dle ZPS povinnost sdělit do 10 pracovních dnů ode dne od žádosti plátce důvod odmítnutí žádosti a zároveň musí informovat plátce o způsobu mimosoudního řešení sporů a též, že plátce má možnost informovat orgán dohledu, tedy ČNB¹⁰¹.

S příkazem k inkasu se lze převážně setkat při soustředěném inkasu plateb obyvatelstva (dále jen „SIPO“), ty jsou určeny k úhradě např. nájemného, plynu či elektřiny. Jedná se o inkasování plateb od fyzických osob ve prospěch právnických osob a dalších osob, které mají s Českou poštou uzavřenou smlouvu o obstarávání SIPO. Nespornou výhodou je, že prostřednictvím SIPO lze sloučit všechny pravidelné opakující se platby do platby jediné a tím ušetřit čas i peníze. K osobě plátce se váže tzv. spojovací číslo, které obdobně jako číslo účtu v bance slouží jako jeho jedinečný identifikátor.¹⁰²

3.3 Šeky

*„Šek je jedním z nástrojů platebního styku. Jedná se o krátkodobý cenný papír, který se používá na peněžním trhu. Šekem výstavce šeku (majitel účtu) přikazuje šekovníkovi (tj. peněžnímu ústavu, u kterého má veden účet) vyplatit šekovou částku osobě na šeku uvedené nebo osobě uvedené na řadu šeku nebo doručiteli šeku.“*¹⁰³ Právní úprava šeků je obsažena v zákoně č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SŠZ“), který vychází z Ženevské šekové konvence¹⁰⁴.

3.3.1 Náležitosti

V ustanovení Čl. II. § 1. SŠZ jsou stanoveny podstatné náležitosti šeku. Pokud by některou z níže uvedených podstatných náležitostí šek neobsahoval,

---

¹⁰¹ § 176 odst. 6 zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

¹⁰² Česká pošta. *SIPO pro fyzické osoby* [online].[cit. 2019-3-17]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/sluzby/platebni-a-financni-sluzby-cr/sipo>

¹⁰³ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 155.

¹⁰⁴ *Šekové právo většiny evropských zemí vychází z Ženevské šekové konvence - „ženevská oblast“, naopak v USA či Velké Británii se používá Anglosaský šekový systém - „anglosaská oblast“.*

nebude tato listina platná jako šek, SŠZ však zároveň z tohoto pravidla stanovuje určité výjimky¹⁰⁵. Podstatné náležitosti jsou:

- *označení, že jde o šek, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána*
- *bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu*
- *jméno toho, kdo má platit (šekovníka)*
- *údaj místa, kde má být placeno*
- *datum a místo vystavení šeku*
- *podpis výstavce*¹⁰⁶

Dále může být na šeku uvedeno např. číslo šeku, údaj osoby, které má být šek vyplacen nebo číslo šekového účtu. Tyto údaje však nejsou povinné, jde o tzv. nepodstatné náležitosti.¹⁰⁷

Ze SŠZ vyplývá¹⁰⁸, že obsahuje-li šek doložku, která by stanovovala něco jiného, než splatnost šeku na viděnou, bude taková doložka platit za nenapsanou. Šek tedy může být splatný pouze na viděnou. „*Toto ustanovení však nelze chápat tak, že každý šek je při předložení šekovníkovi (resp. jiné bance) okamžitě proplacen. Šekovník proplácí šek pouze v tom případě, kdy je dostatečně krytý zůstatkem na účtu výstavce šeku.*“¹⁰⁹

3.3.2 Lhůty k předložení a proplacení šeku

Pro tzv. ženevskou oblast platí, že lhůty k předložení a proplacení šeku se odvíjejí od místa a dne vystavení šeku a místa, kde má být placeno.

- Lhůta 8 dnů – šek je vystaven a splatný v jednom státě
- Lhůta 20 dnů – šek je vystaven v jednom státě, avšak splatný je v jiném státě téhož světadílu
- Lhůta 70 dnů – šek je vystaven v jednom státě a splatný ve státě jiného světadílu¹¹⁰

¹⁰⁵ Čl. II. § 2. zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁶ Čl. II. § 1. zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁷ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví. Bankovní obchody, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8. s. 78.

¹⁰⁸ Čl. II. § 28. odst. 1 zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁹ REVENDA, Zbyněk; MANDEL, Martin; KODERA, Jan et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. vyd. Praha: Management Press, 2012. 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6. s. 109-110.

¹¹⁰ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 54.

Ze SŠZ plyne, že šek nemůže být odvolán před uplynutím uvedených lhůt k jeho předložení.¹¹¹

Na rozdíl od ženevské oblasti, kde rozlišujeme více lhůt k předložení a proplacení šeku, v anglosaské oblasti se pro předložení šeku uplatňuje jediná lhůta - tzv. „rozumný čas“, ten je stanoven jako 90 dnů, pokud šeková doložka nestanoví jinak.¹¹²

3.3.3 Druhy šeků

Šeky můžeme rozlišovat podle různých třídících hledisek. Podle osoby výstavce rozlišujeme šeky soukromé a bankovní. Zvláštním druhem šeku jsou pak šeky cestovní.

- **Soukromé šeky**

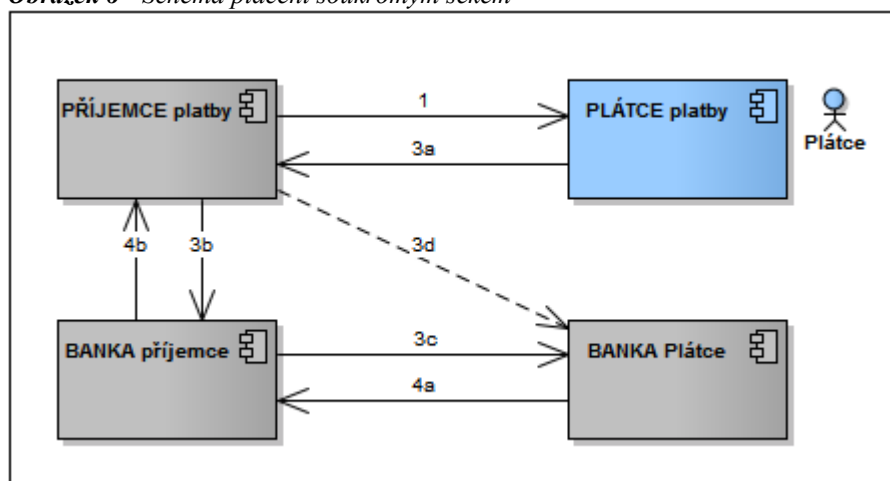
Osobou výstavce je v případě soukromých šeků buď fyzická osoba, nebo právnická osoba (klient), jenž má v bance veden účet. Tento druh šeků je zpravidla vystaven na předtištěném formuláři v šekové knížce, kterou klient dostává ke svému účtu. Bonita soukromých šeků je nižší a to z důvodu, že tyto šeky s sebou nesou, (na rozdíl od šeků bankovních), pro příjemce nemalé riziko toho, že přijímaný šek je nekrytý. Ze SŠZ neplyne pro výstavce povinnost vypisovat šekovou sumu slovy. Pokud však výstavce vyjádří tuto sumu nejen slovy, ale i čísly a tyto údaje se nebudou shodovat, plyne z ustanovení Čl. II. § 9. odst. 1 SŠZ to, že za této situace platí suma vyjádřená slovy. Je třeba dodat, že výstavce je vždy odpovědný za správnost vyhotovení šeku.

---

¹¹¹ Čl. II. § 32. odst. 1 zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 156.

Obrázek 6 - Schéma placení soukromým šekem

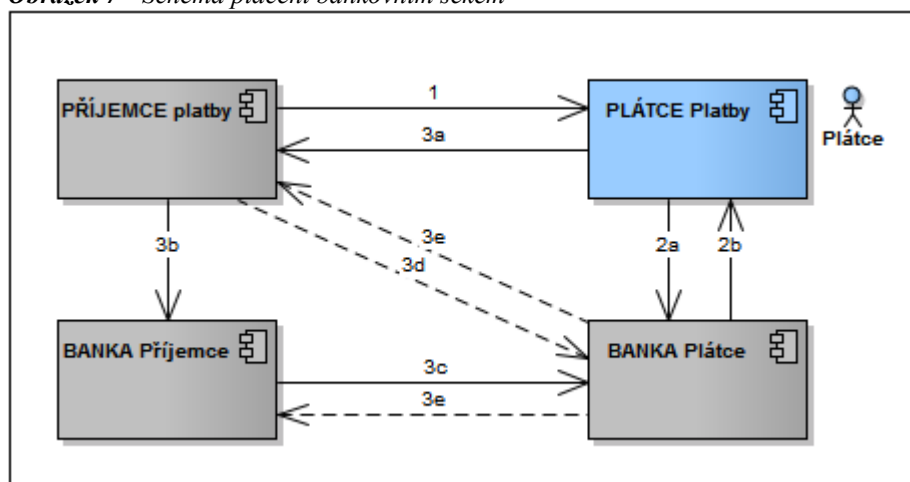
Legenda: 1 dodání zboží; 3a plátce vystaví šek na svoji banku a zašle jej příjemci; 3b příjemce zašle šek své bance k inkasu; 3c banka příjemce zašle šek k inkasu šekovníkovi, šekovník účtuje na vrub účtu plátce; 3d alternativně: příjemce zašle šek přímo bance plátce; 4a šekovník uhradí částku šeku na účet banky příjemce; 4b banka příjemce informuje o zúčtování šeku ve prospěch jeho účtu

Upraveno ze zdroje: MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. *Osobní a rodinné finance*. ISBN 80-247-1725-5. s. 50.

- **Bankovní šeky**

Výstavcem je v tomto případě banka, která šek vystavuje pro jinou banku. Tato banka je následně povinna vyplatit šek majiteli zúčtováním na účet či v hotovosti. Jedná se o druh šeku, který je kryt zablokováním peněz na účtu klienta, proto se řadí mezi nejkvalitnější druh šeku. Není zde nebezpečí, že by šek byl nekrytý. Na rozdíl od soukromého šeku se bankovní šek musí předem zaplatit v bance.

Obrázek 7 - Schéma placení bankovním šekem

Legenda: 1 dodání zboží; 2a plátce žádá svoji banku o vystavení šeku (jejího) na banku země příjemce (šekovníka); 2b banka plátce vystaví šek, zašle jej plátci a vyúčtuje na vrub jeho

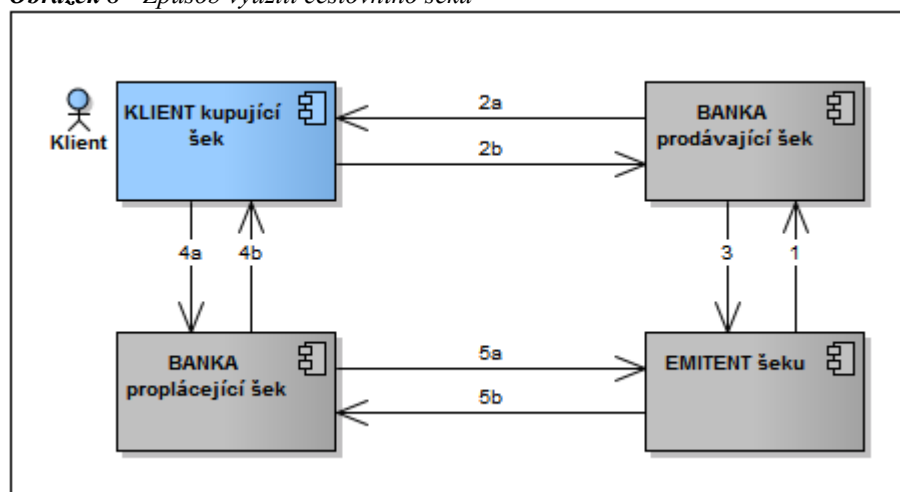
účtu; 3a plátce zašle bankovní šek příjemci; 3b příjemce zašle šek své bance (předloží šek k zaplacení – odkupu) a ta provede zúčtování šekové částky ve prospěch účtu příjemce; 3c šekovník vyúčtuje částku šeku na vrub vystavující banky (banky plátce); 3d alternativně: příjemce zašle šek přímo výstavci (šekovníkovi); 3e alternativně: šekovník uhradí částku šeku přímo příjemci nebo na účet jeho banky

Upraveno ze zdroje: MÁČE, Miroslav. Platební styk: klasický a elektronický. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 49.

- **Cestovní šeky**

První cestovní šeky byly vydány již na konci 19. stol. Jde tedy o jednu z nejstarších forem bezhotovostního placení na světě. Nejedná se však o šeky ve smyslu SŠZ, jde o uměle vytvořený zvláštní druh šeku pro potřeby cestovního ruchu. Prostřednictvím cestovních šeků lze přímo platit nebo je možné je zpět vyměnit za hotovost. Výhodou cestovních šeků je, že na rozdíl od bankovních nebo soukromých šeků mají neomezenou platnost, další výhodou je rovněž možnost proplacení šeku skoro kdekoli na světě.¹¹³

Obrázek 8 - Způsob využití cestovního šeku

Legenda: 1 převzetí šeku do konsignace; 2a prodej cestovního šeku klientovi; 2b zaplacení šeku hotově (převodem z účtu) bance, včetně provize; 3 převod částky odpovídající sumě prodaných šeků; 4a předložení šeku k proplacení; 4b proplacení šeku; 5a předložení šeku k proplacení emitující instituci; 5b proplacení šeku

Upraveno ze zdroje: MÁČE, Miroslav. Platební styk: klasický a elektronický. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 55.

¹¹³ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe.* Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 157-159.

3.3.4 Operace prováděné se šeky

- **Žirování šeku**

Žirování šeku spočívá v možnosti osoby, které je šek určen, převést svá práva dále na jinou osobu rubopisem, který může být proveden buď bianko formou nebo vyplněným indosamentem. Tato operace se odvíjí od jedné z nepodstatných náležitostí šeku (od tzv. řadu šeku).

- **Křížování šeku**

Účelem křížování šeku je, aby nedošlo k případnému zneužití šeku neoprávněnou osobu. Křížovat šek může majitel nebo výstavce šeku a provádí ho tím způsobem, že na líci šeku udělá dvě rovnoběžné čáry. Rozlišujeme dvě formy křížování - všeobecné a zvláštní. Pokud mezi oběma čarami není žádné označení nebo je mezi nimi označení „peněžní ústav“ (bankéř), jedná se o všeobecné křížování. Pakliže je mezi oběma čarami vepsáno jméno peněžního ústavu (bankéře), pak jde o zvláštní formu křížování. Dle SŠZ je možné změnit všeobecné křížování na zvláštní, nikoliv však opačně¹¹⁴.

- **Šek k zúčtování**

V případě, že majitel nebo výstavce šeku napíše na lící stranu šeku doložku typu „jen k zúčtování“ nebo případně šek opatří nápisem „jen k zúčtování“, zakáže tím výplatu šeku v hotovosti. Tento šek může být následně vyrovnán pouze prostřednictvím bezhotovostního převodu. Pokud tato doložka není na šeku uvedena, může být šek proplacen i hotovostním převodem.

- **Zastavení placení šeku**

Banka provede tzv. „stop payment“ v případě, kdy ji klient nahlásil, že došlo ke ztrátě nebo zcizení šeku. Při této situaci je nezbytné, aby ji klient bance nahlásil ihned, aby následně nemohl být šek neoprávněně proplacen.

- **Protest šeku**

Nebyl-li proplacen šek, který byl předložen k proplacení v zákonné lhůtě, je nutné šek protestovat. Jedná se o úřední úkon (úřední zjištění) prováděný soudy či notáři. Provádí se o něm písemný záznam, tzv. protestní akt. Prostřednictvím této veřejné listiny se zjišťuje, zda osoba šekově zavázaná (ne)splnila závazek, který jí z šeku vyplýval.

---

¹¹⁴ Čl. II. § 37. odst. 4 zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

- **Inkaso šeku**

Ještě než dojde k proplacení šeku, dochází ke kontrole všech šekových náležitostí, jedná se o tzv. formální cenzuru šeku. Po provedení této kontroly následuje rozhodnutí o proplacení a způsobu inkasa šeku.

Šek může být buď eskontován, nebo převzat k inkasu. Pokud dochází k eskontaci šeku, jedná se o promptní proplacení majiteli a následné zaslání šekovníkovi k promptnímu honorování, avšak v případě jakýchkoli pochybností, je šek převzat k inkasu.

Pokud je šek převzat k inkasu, rozlišujeme dvě formy. „Cash letter system“, který spočívá v promptním způsobu placení tzv. zálohového připsání ve prospěch účtu klienta s výhradou storna po konkrétně sjednanou dobu. Druhá forma „after final payment“ představuje to, že výplata následuje po konečném obdržení dobropisu od banky, avšak s tímto způsobem obstarání inkasa šeku jsou spojeny značné výlohy.¹¹⁵

3.4 Směnky

„Směnka je základním instrumentem směnečného práva. Jejím vyhotovením výstavce směnky slibuje, že sám zaplatí svému věřiteli (remitentovi) určitou peněžní sumu v určitém čase a na určitém místě (směnka vlastní) nebo tuto povinnost přikáže třetí osobě (směnka cizí).“¹¹⁶ Jedná se o abstraktní cenný papír, z čehož plyne, že směnka je platná nezávisle na důvodu, který předcházel jejímu vystavení.¹¹⁷ V souvislosti se směnkou můžeme hovořit o jejich dvou základních funkcích, tedy funkci zajišťovací a funkci platební.

- **Funkce platební**

Majitel může ještě před okamžikem splatnosti směnku prodat, může být tedy použita jako platební prostředek.

---

¹¹⁵ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví. Bankovní obchody, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8. s. 78-80; MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 50-51.

¹¹⁶ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 161.

¹¹⁷ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 87.

- **Funkce zajišťovací**

Směnku lze rovněž využít k zajištění peněžitého závazku a v případě, že by nebyla povinnost z tohoto peněžitého závazku splněna, může být následně uplatněna.¹¹⁸

3.4.1 Náležitosti

V ustanovení Čl. I. § 1. SŠZ jsou stanoveny podstatné náležitosti směnky cizí, pokud by některou z níže uvedených podstatných náležitostí směnka neobsahovala, nebude tato listina platná jako směnka cizí. SŠZ však zároveň obdobně jako v případě šeků z tohoto pravidla stanovuje určité výjimky, např. pokud ve směnce není obsažen údaj splatnosti, tak platí, že směnka je splatná na viděnou¹¹⁹. Směnka cizí musí obsahovat tyto podstatné náležitosti:

- *označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, v kterém je tato listina sepsána*
- *bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu*
- *jméno toho, kdo má platit (směnečníka)*
- *údaj splatnosti*
- *údaj místa, kde má být placeno*
- *jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno*
- *datum a místo vystavení směnky*
- *podpis výstavce*¹²⁰

Z ustanovení Čl. I. § 75. SŠZ plyne, že směnka vlastní musí obsahovat obdobné náležitosti jako směnka cizí s výjimkou jména toho, kdo má platit, jelikož výstavce směnky je zde i přímým směnečným dlužníkem.

Směnky mohou vyjma výše uvedených náležitostí též obsahovat doložky, které jsou tedy náležitostí fakultativní (nepodstatnou). Obsahuje-li směnka některou z těchto doložek, dochází určitým způsobem k úpravě režimu její převoditelnosti či jejího proplácení. Jedná se např. o rekta doložku, na základě které je zakázán převod směnky indosamentem (rubopisem), dále o doložku per

---

¹¹⁸ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 161.

¹¹⁹ Čl. I. § 2. zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁰ Čl. I. § 1. zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

aval, ta určuje směnečného rukojmího nebo o doložku bez protestu, která vylučuje povinnost protestovat směnku.¹²¹

3.4.2 Druhy směnek

SŠZ rozlišuje dvě základní formy směnek, a to směnku cizí a směnku vlastní. Jak z výše uvedeného vymezení směnek vyplývá, tak do styku můžeme přijít i se směnkami, které oproti uvedeným základním formám vykazují určitá specifika, tzv. zvláštní druhy směnek. Mezi ně řadíme např. biankosměnky či rektasměnky.

- **Směnka vlastní**

Jedná se o písemný slib výstavce směnky, že zaplatí směnečnou sumu remitentovi (věřiteli). Směnečným dlužníkem je zde tedy sám výstavce směnky. Jde o nejjednodušší typ směnky.

- **Směnka cizí**

Na rozdíl od směnky vlastní se jedná o vztah mezi třemi subjekty, tedy výstavcem směnky, remitentem a směnečníkem, tím je nejčastěji banka. Směnka cizí je příkaz výstavce směnky směnečníkovi, aby směnku zaplatil remitentovi. „Podpisem na směnce se stává směnečník příjemcem, tedy dlužníkem ze směnky, který se zavazuje v prvé řadě směnku zaplatit, tj. dlužníkem přímým.“¹²²

- **Zastřená směnka vlastní**

Jedná se o směnku cizí, kde výstavce sám sobě ukládá povinnost zaplatit směnečnou sumu remitentovi. Osoba výstavce směnky zde splývá s osobou směnečníka. Tuto situaci připouští SŠZ v Čl. I. § 3. odst. 2¹²³.

- **Domicilovaná směnka**

Směnka domicilovaná, (rovněž označovaná jako „směnka umístěná“), je upravena v Čl. I. § 4. SŠZ. „Hlavní funkcí umístění směnky je umožnit bezhotovostní placení směnky.“¹²⁴ Jde o směnku, kterou platí třetí osoba tzv. domiciliát, nikoli tedy směnečník. Domiciliát se taktéž uvádí na směnce, zpravidla půjde o banku.

---

¹²¹ REVENDA, Zbyněk; MANDEL, Martin; KODERA, Jan et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. vyd. Praha: Management Press, 2012. 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6. s. 100.

¹²² KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 544 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-361-5. s. 135.

¹²³ „Ve směnce může být udán jako směnečník sám výstavce.“

¹²⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 544 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-361-5. s. 41.

- **Biankosměnka**

Pro biankosměnku je typické to, že se jedná o směnku neúplnou, tedy že záměrně neobsahuje všechny zákonné náležitosti, až po jejich následném vyplnění se stává cenným papírem.

- **Rektasměnka**

Jde o druh směnky, který nelze převést indosamentem (rubopisem), tato směnka je rovněž označovaná jako směnka na jméno. Dle SŠZ každá směnka, i když nebyla vystavena na řad, je převoditelná indosamentem, pokud však směnka obsahuje doložku „nikoli na řad“, lze následně směnku převést pouze ve formě postoupení pohledávky (cesse)¹²⁵.

- **Vistasměnka**

Jedná se o směnku na viděnou, tedy směnka je splatná, kdykoli při předložení. K předložení směnky musí dojít nejdéle do jednoho roku od data vystavení směnky. „*Tato zákonná lhůta se však uplatní jen tehdy, jestliže nebude ze směnky vyplývat lhůta jiná.*“¹²⁶ Výstavce je oprávněn tuto lhůtu zkrátit, ale i prodloužit, na rozdíl od indosantů, kteří mohou lhůty k předložení pouze zkrátit^{127, 128}.

3.4.3 Operace prováděné se směnkami

- **Převod směnky**

Jak jsem již zmínil výše, SŠZ v ustanovení Čl. I. § 11. odst. 1 stanovuje, že každá směnka, i když nebyla přímo vystavena na řad, je převoditelná indosamentem neboli rubopisem. Pokud však směnka obsahuje doložku „nikoli na řad“, lze následně směnku převést pouze ve formě postoupení pohledávky. Směnku je tedy možné převést indosamentem nebo postoupením. „*Práva ze směnky mohou být převedena buď všechna, nebo žádná. Není přípustné, aby se indosací směnka rozštěpila na více samostatných směnečných závazků.*“¹²⁹

¹²⁵ Čl. I. § 11. odst. 1,2 zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 544 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-361-5. s. 158.

¹²⁷ Čl. I. § 34. odst. 1 zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁸ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 162-163; MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Građa, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 92-93.

¹²⁹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 544 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-361-5. s. 80.

Prostřednictvím indosamentu tedy dochází k převodu celé směnečné sumy, pouze částečný indosament by byl neplatný.¹³⁰

- **Směnečné rukojemství**

„Je vyjádřeno formou avalu. Ten představuje závazek obvykle další osoby na směnce – avalisty, směnečného rukojmího, ručitele honorovat směnku v případě neochoty nebo insolvence osoby zavázané plnit.“¹³¹ Jak stanovuje SŠZ, závazek směnečného rukojmího, že směnku zaplatí, může být dán jak pro celou směnečnou sumu, tak i pouze pro její část.¹³²

- **Placení směnky**

Specifikem směnek je to, že až v momentu předložení směnky je směnečný dlužník povinen splnit svůj závazek. Nikoli tedy z vlastní iniciativy, jak je tomu u většiny jiných závazků. Směnka musí být předložena v prezenční lhůtě. Situace, kdy majitel směnky nedodrží prezenční lhůtu k předložení směnky, má za následek ztrátu práva vůči všem vedlejším směnečným dlužníkům, avšak nedodržení této lhůty nemá vliv na závazek přímých směnečných dlužníků. Pokud oprávněný majitel předloží směnku k placení, má přímý dlužník povinnost vyplatit směnečnou sumu. Ze SŠZ plyne, že majitel směnky nesmí odmítnout částečné placení směnky.¹³³ Směnka může být vyplacena nejen v hotovosti, ale v praxi obvykleji i bezhotovostním převodem.¹³⁴

3.4.4 Rozdíly směnky oproti šeku

Na závěr této podkapitoly bych rád shrnul některé ze základních odlišností směnky oproti šeku.

První odlišností, kterou zmíním je, že šekovníkem může být za všech okolností jen peněžní ústav (zpravidla banka). Na druhé straně směnečným dlužníkem může být jak fyzická osoba, tak osoba právnická.

Jak již bylo uvedeno v kapitole věnované šekům a jak stanovuje SŠZ v ustanovení Čl. II. § 28 odst. 1, šek je platný pouze na viděnou. Směnku lze

---

¹³⁰ Čl. I. § 12 odst. 2 zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹³¹ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví. Bankovní obchody, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8. s. 83.

¹³² Čl. I. § 30. odst. 1 zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹³³ Čl. I. § 39. odst. 2 zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁴ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 90.

naopak vystavit nejen na viděnou, ale i na určitý čas po viděné, na určitý čas po datu vystavení nebo na určitý den.¹³⁵

Na rozdíl od již zmiňované zastřené směnky vlastní, jejímž prostřednictvím může výstavce sám sebe vystavit jako směnečníka, není možné vystavit šek na výstavce.¹³⁶

---

¹³⁵ Čl. I. § 33. odst. 1 zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁶ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 87.

4 Platební systémy

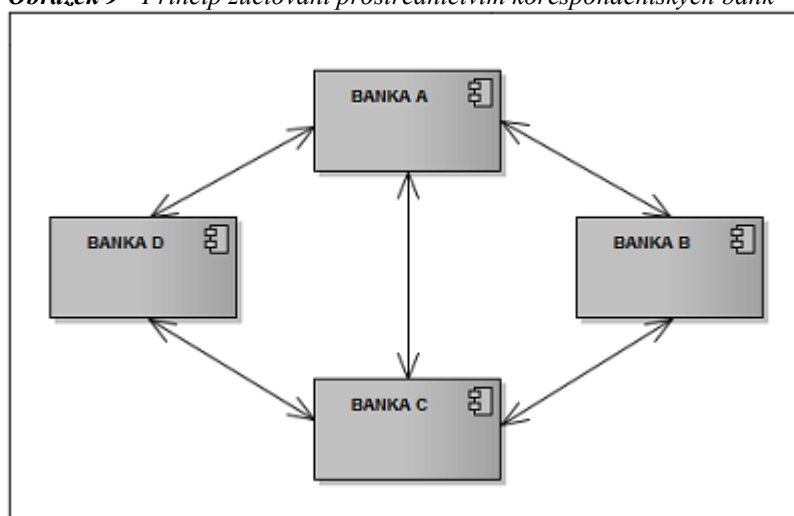
„Zúčtování všech platebních instrumentů v mezibankovním platebním styku (zahraničním i tuzemském) je nedílnou součástí podstaty platebního styku a jeho realizace. Podle způsobu vypořádání dělíme systémy na korespondentské a clearingové.“¹³⁷

- **Korespondentský platební systém**

Korespondentský platební systém je typickým zejména pro zahraniční platební styk. Jeho podstatou je to, že k propojení bank dochází prostřednictvím navzájem otevřených účtů. Jedná se o nostro a loro účty. Účet, který má banka otevřen u jiné banky, je nostro účet. Loro účet je účet, který banka vede jiné bance. Platební styk mezi bankami a jejich klienty je následně realizován převody mezi těmito účty. Není však reálné, aby banka měla přímé spojení se všemi ostatními bankami. Proto, pokud banka nemá přímé spojení s bankou, které má provést platbu, platba probíhá nepřímo prostřednictvím jiné banky, se kterou již přímé spojení má.¹³⁸

Pro názornost přikládám schéma.

Obrázek 9 - Princip zúčtování prostřednictvím korespondentských bank

Legenda: V tomto případě by se banka B mohla spojit s bankou D prostřednictvím banky A nebo C, jde o tzv. platební cestu

Upraveno ze zdroje: MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. *Osobní a rodinné finance*. ISBN 80-247-1725-5. s. 147.

¹³⁷ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 127.

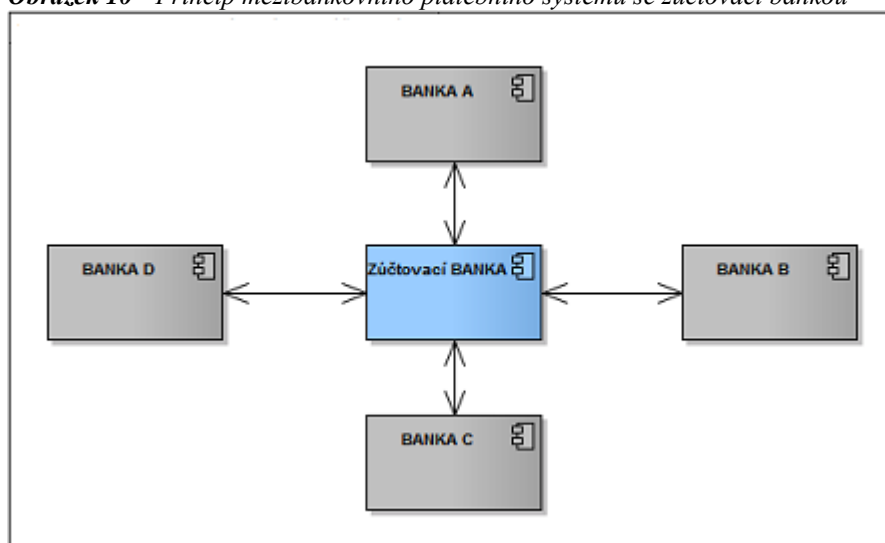
¹³⁸ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. *Osobní a rodinné finance*. ISBN 80-247-1725-5. s. 147.

- **Clearingový platební systém**

V clearingovém platebním systému hraje ústřední roli zúčtovací banka. K zúčtování plateb zde dochází prostřednictvím právě této banky. U zúčtovací banky mají komerční banky, které jsou zapojeny do clearingového systému, otevřený nostro účet. Přes něj jsou následně prováděny platby s ostatními napojenými bankami. Na rozdíl od korespondentského platebního styku zde tedy banky neprovádějí platební styk přímo navzájem mezi sebou, ale prostřednictvím právě zúčtovací banky.¹³⁹

Pro ilustraci principu mezibankovního platebního systému se zúčtovací bankou přikládám schéma.

Obrázek 10 - Princip mezibankovního platebního systému se zúčtovací bankou

Upraveno ze zdroje: MÁČE, Miroslav. Platební styk: klasický a elektronický. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 148.

Tento platební systém může být založen buď na brutto, nebo netto principu.

- **Brutto princip**

K zúčtování transakcí dochází postupně se současným převodem peněžních prostředků. Nedochozí k vzájemné kompenzaci odeslaných a došlých plateb.

- **Netto princip**

Netto princip spočívá ve vzájemném zúčtování veškerých plateb. To se provádí až za určité období. Zúčtovací banka pak na konci tohoto období buď na

¹³⁹ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5. s. 148.

účet dané banky připíše kladné saldo plateb, nebo v opačném případě z účtu banky záporné saldo plateb odepíše.¹⁴⁰

4.1 Systém mezibankovního platebního styku CERTIS

Jak již bylo zmíněno, ČNB provozuje systém mezibankovního platebního styku CERTIS. Jedná se o jediný systém mezibankovního platebního styku na území České republiky. Právní úprava vzniku a provozování systému CERTIS je obsažena v zákoně o platebním styku. Na základě ustanovení § 112 ZPS vydává ČNB „Pravidla platebního systému CERTIS“. Ty především stanovují podmínky účasti v systému CERTIS či práva, povinnosti a odpovědnost účastníků a provozovatele systému¹⁴¹.

*„Provoz účetního dne začíná cca v 17.00 hod. předchozího pracovního dne (D-1) a končí v 16.00 hod. následujícího pracovního dne (D).“*¹⁴² V průběhu dne účastníci systému CERTIS přenášejí data v elektronické podobě prostřednictvím komunikační sítě podle Pravidel platebního systému CERTIS. Platební příkaz je přijat systémem CERTIS v okamžiku, kdy je ověřeno, že všechna data splňují kvalitativní požadavky. To ověřují kontrolní programy. Následně je zahájeno účtování. V rámci tohoto procesu dochází ke kontrole toho, zda je na účtu banky dostatek peněžních prostředků na krytí každé jednotlivé položky. Pokud ano, tak dochází k okamžitému vyrovnání platby. Účet banky plátce je tedy debetován a účet banky příjemce kreditován. Systém CERTIS dokáže zpracovat cca 1 500 000 transakcí za hodinu. Základní cena za zpracování jedné klientské neprioritní vstupní položky je 0,09 Kč. V závislosti na počtu všech zpracovaných položek v měsíci je účastníkům následně poskytována sleva ze základní ceny.

4.1.1 Některé ze základních principů systému CERTIS

- Systém CERTIS vypořádává mezibankovní platby pouze v českých korunách, a to bez ohledu na částku. Nejsou tedy zpracovávány mezibankovní platby v cizí měně.
- Zúčtování v penězích centrální banky probíhá na účtech mezibankovního platebního styku. ČNB vede tyto účty pouze

¹⁴⁰ KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4. s. 128.

¹⁴¹ ČNB. *Pravidla platebního systému CERTIS* [online]. [cit. 2019-3-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/pravidla_CERTIS.html

¹⁴² Příloha č. 3 Pravidel platebního systému CERTIS.

přímým účastníkům systému CERTIS. Účty mezibankovního platebního styku rovněž slouží jako účty povinných minimálních rezerv.

- Přímá účast bank, které mají povolení působit jako banky, dále poboček zahraničních bank a úvěrních a spořitelních družstev.
- Neodvolatelnost položek akceptovaných systémem CERTIS.
- Systém CERTIS zpracovává různé typy transakcí. Jedná se např. o úhrady, inkasa či okamžité platby.
- Hrubé („brutto“) zúčtování v reálném čase („Real Time Gross Settlement“, „RTGS“). Nedochozí zde tedy k vzájemným zápočtům (nettingu).
- Není povoleno debetní saldo na účtech mezibankovního platebního styku.
- Systém CERTIS provádí platby jen za situace dostatečného krytí na účtu banky plátce. Jak již bylo uvedeno, na účtech mezibankovního platebního styku není povoleno debetní saldo. Nekryté platby jsou odloženy do „zadržené fronty“. K jejich zúčtování dojde, až když je na účtu dostatek prostředků.¹⁴³

4.1.2 Účastníci systému CERTIS

„Žadatel se stává účastníkem systému CERTIS dnem nabytí účinnosti smlouvy o účasti v platebním systému uzavřené mezi ním a Českou národní bankou, není-li v této smlouvě uvedeno jinak.“¹⁴⁴ Z čl. 5 odst. 2 Pravidel platebního systému CERTIS (verze 9 účinná od 1. listopadu 2018) plyne, že ČNB přiděluje všem účastníkům systému „identifikační kód účastníka systému CERTIS“. Tento kód je určen k jednoznačné identifikaci účastníka v systému CERTIS. Pokud se jedná o přímého účastníka, tak ČNB přidělí identifikační kód shodný s jeho kódem platebního styku, který je uveden v „Číselníku kódů platebního styku v České republice“.

• Přímí účastníci

Mezi přímé účastníky systému CERTIS se mohou řadit banky, které mají povolení působit jako banky, dále pobočky zahraničních bank a spořitelní a úvěrní

¹⁴³ *Popis systému CERTIS* [online],[cit. 2019-3-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_popis.html

¹⁴⁴ Čl. 10 odst. 1 Pravidel platebního systému CERTIS (verze 9 účinná od 1. listopadu 2018).

družstva. Jakožto zúčtovatel vede ČNB přímým účastníkům účet mezibankovního platebního styku v českých korunách.

ČNB je rovněž přímým účastníkem systému CERTIS.¹⁴⁵

- **Třetí strany (Přidružené systémy)**

Účastníky se zvláštním statusem se mohou stát na základě bilaterální smlouvy s ČNB tzv. „třetí strany“. Řadí se sem finanční instituce, jež hrají podstatnou roli na trhu, ale nejsou bankami. Jedná se např. o clearingová střediska pro platební karty nebo instituce zajišťující zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry. Na rozdíl od přímých účastníků, třetím stranám ČNB nevede účet mezibankovního platebního styku.

4.1.3 Typy zpracovávaných transakcí

Systémem CERTIS jsou zpracovávány tyto transakce:

- **Úhrady**

V případě úhrad systém CERTIS rozlišuje mezi transakcemi s nízkou prioritou a dvěma typy transakcí s prioritou vysokou (bankovní prioritní transakce a klientské prioritní transakce), ty jsou zpracovávány přednostně. Mimo uvedené standardní úhrady stojí okamžité platby. K jejich zúčtování dochází v režimu 365/7/24.

- Inkasa
- Opravné zúčtování (storna úhrad)
- Transakce třetích stran (přidružených systémů)
- Informační a kontrolní položky
- Okamžité platby¹⁴⁶

4.2 Další vybrané platební systémy

4.2.1 SWIFT

V roce 1973 byla v Belgii skupinou 239 bank z 15 zemí světa založena „Společnost pro celosvětovou mezibankovní finanční telekomunikaci“ (SWIFT). Systém SWIFT pak svou činnost zahájil v roce 1977.¹⁴⁷ „Cílem společnosti

---

¹⁴⁵ Čl. 6 odst. 3 Pravidel platebního systému CERTIS (verze 9 účinná od 1. listopadu 2018).

¹⁴⁶ *Popis systému CERTIS* [online]. [cit. 2019-3-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_popis.html

¹⁴⁷ SWIFT. *SWIFT history*. [online]. [cit. 2019-3-22]. Dostupné z: <https://www.swift.com/about-us/history>

*SWIFT je vývoj a provoz mezinárodní komunikační sítě podporované počítači, která umožňuje členským bankám rychlý a bezpečný přenos informací v mezinárodním bankovním obchodě, tj. např. platebních transakcí, dokumentárních akreditivů, devizových potvrzení, cenných papírů nebo výpisy z účtů.*¹⁴⁸ Česká banka využije SWIFT v případě, pokud se jedná o přeshraniční platbu nebo o domácí platbu, která je však v jiné měně než české koruně.¹⁴⁹

4.2.2 TARGET2

Jedná se o platební systém, který je vlastněn a provozován Eurosystemem. TARGET2 mohou využít centrální banky v rámci EU a komerční banky, které jim v jednotlivých státech podléhají. Tyto banky využívají TARGET2 ke zpracování velkoobjemových plateb v eurech v reálném čase. Platební systém TARGET2 tedy umožňuje bankám v EU provádět mezibankovní peněžní převody v reálném čase.¹⁵⁰

4.2.3 EURO1

Platební systém EURO1 byl spuštěn v roce 1998. V současnosti zpracovává v průměru přes 200 000 plateb denně v celkové hodnotě cca 200 miliard EUR. Účastní se jej 48 bank.¹⁵¹ Jedná se o soukromý platební systém provozovaný společností EBA Clearing Company. Tento platební systém zpracovává domácí a přeshraniční platby o velkých částkách v eurech mezi bankami v rámci EU. Platební systém EURO1 je založen na netto principu, tedy na konci každého dne probíhá započtení všech platebních příkazů za ten uplynulý den. Na konci dne dochází k vypořádání výsledných čistých plateb členskými bankami prostřednictvím systému TARGET2. Pro zapojení do systému EURO1 musí banky splnit přísná kritéria. Jedná se např. o kapitál ve výši alespoň 1,25 mld. EUR nebo přímý přístup k TARGET2.¹⁵²

---

¹⁴⁸ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví. Bankovní obchody, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8. s. 74.

¹⁴⁹ JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I. Peníze a platební styk*. Praha: Grada Publishing, 2013. 664 s. ISBN 978-80-247-3893-2. s. 531.

¹⁵⁰ ECB. *Co je to TARGET2?* [online].[cit. 2019-3-22]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/target2.cs.html>

¹⁵¹ EBA. *A unique RTGS-equivalent net settlement system*. [online].[cit. 2019-3-22]. Dostupné z: <https://www.ebaclearing.eu/services/euro1/overview/>

¹⁵² JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I. Peníze a platební styk*. Praha: Grada Publishing, 2013. 664 s. ISBN 978-80-247-3893-2. s. 576.

5 Nová právní úprava: Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, směrnice PSD2

Dne 13. 1. 2018 nabyl účinnosti nový zákon o platebním styku, který implementoval do českého právního řádu směrnici PSD2. Tato směrnice reflektuje rozvoj v oblasti ICT, který mění nejen prostředí, ale rovněž i zaběhlé postupy provádění finančních transakcí.¹⁵³ „*Směrnici PSD2 doprovází jedenáct dokumentů, které specifikují její technické a regulatorní požadavky. V technické části normy figuruje šest dokumentů kategorie RTS - Regulatory Technical Standards. Relevantní postupy pro orgány a účastníky trhu platebních služeb ošetřuje pětice dokumentů označovaných jako "Guidelines" neboli průvodci.*“¹⁵⁴

Směrnice PSD2 zcela nahrazuje předcházející směrnici PSD1, která i přesto, že byla v režimu úplné harmonizace, nesoulad se projevil např. u výjimek z její působnosti. Tyto výjimky pak byly až moc nejednoznačné nebo zase až moc obecné. A tak ze směrnice PSD1, jenž měla původně usnadnit rozvoj platebních služeb, se postupně stala překážka pro inovace a vstup nových hráčů na trh.¹⁵⁵ „*Unijní směrnice PSD2 o platebních službách na vnitřním trhu staví na několika základních principech. Její tvůrci chtěli primárně zajistit silnější ochranu spotřebitele, posílit konkurenční prostředí, zjednodušit zavádění inovací v sektoru finančních služeb a standardizovat pravidla na unijní úrovni.*“¹⁵⁶

Zásadní změnou, kterou přináší směrnice PSD2 je bezpochyby povinnost otevření přístupu třetím stranám (označují se jako „TPP“) ke klientským bankovním informacím.¹⁵⁷ Třetí stranou může být pouze instituce, které udělila licenci ČNB nebo jiná oficiální autorita v rámci zemí EU. Všechny banky v České republice mají licenci udělenou automaticky.

---

¹⁵³ KŘÍŽ, Lukáš; ZAJÍC, David. *PSD2: malá revoluce v platebních službách*. [online]. 29. 6. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z: https://ictrevue.ihned.cz/c3-65786220-0ICT00_d-65786220-psd2-mala-revoluce-v-platebnich-sluzbach

¹⁵⁴ *Tamtéž*.

¹⁵⁵ VOJTĚCH, Petr. *Nový zákon o platebním styku v platnosti*. [online]. 24. 11. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html?mail>

¹⁵⁶ KŘÍŽ, Lukáš; ZAJÍC, David. *PSD2: malá revoluce v platebních službách*. [online]. 29. 6. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z: https://ictrevue.ihned.cz/c3-65786220-0ICT00_d-65786220-psd2-mala-revoluce-v-platebnich-sluzbach

¹⁵⁷ KPMG. *PSD2 – nová evropská směrnice o platebním styku*. [online].[cit. 2019-3-23]. Dostupné z: <https://home.kpmg/cz/cs/home/clanky-a-analyzy/2017/10/psd2-smernice.html>

V závislosti na přidělené licenci mohou třetí strany vystupovat jako:

- **PISP**

Zde třetí strana vystupuje jako „poskytovatel služby nepřímého dání platebního příkazu“ (iniciování platby). Třetí strana na základě souhlasu klienta iniciuje platební příkaz v bance, která vede klientovo účet.

- **AISP**

Třetí strana zde vystupuje jako „poskytovatel služby informování o platebním účtu“. Se souhlasem klienta třetí strana poskytuje informace o platebním účtu a transakcích, které jsou vykonané na platebním účtu klienta v bance. V případě, že má klient účty u různých bank, může prostřednictvím třetí strany tedy vidět informace o všech svých účtech současně na jednom místě.

- **CISP**

Třetí strana je zde v roli „poskytovatele platebních služeb vydávající karetní platební prostředek“. Tento karetní platební prostředek bude provázaný k platebnímu účtu klienta v bance. Při následném používání této karty si může třetí strana ověřit, zda má na svém účtu v bance klient dostatek prostředků na to, aby mohla být prostřednictvím této karty provedena transakce. Banka v tomto případě na požadavek třetí strany odpoví ANO/NE.¹⁵⁸

5.1 Nejdůležitější změny dle nového zákona o platebním styku

Tato část mojí diplomové práce je věnována nejdůležitějším změnám, které s sebou přináší zákon o platebním styku. Hlavní pozornost je upřena na nové služby, tj. služba nepřímého dání platebního příkazu a služba informování o platebním účtu. *„Obě tyto služby byly dosud vyňaty z působnosti a pohybovaly se v nejasném regulatorním prostoru. Jejich zakotvení nyní otevírá dveře na trhu poskytovatelům inovativních platebních produktů, které umožní uživatelsky přívětivé zadávání platebních příkazů a agregaci dat z vlastních účtů a přehlednou správu osobních financí.“*¹⁵⁹

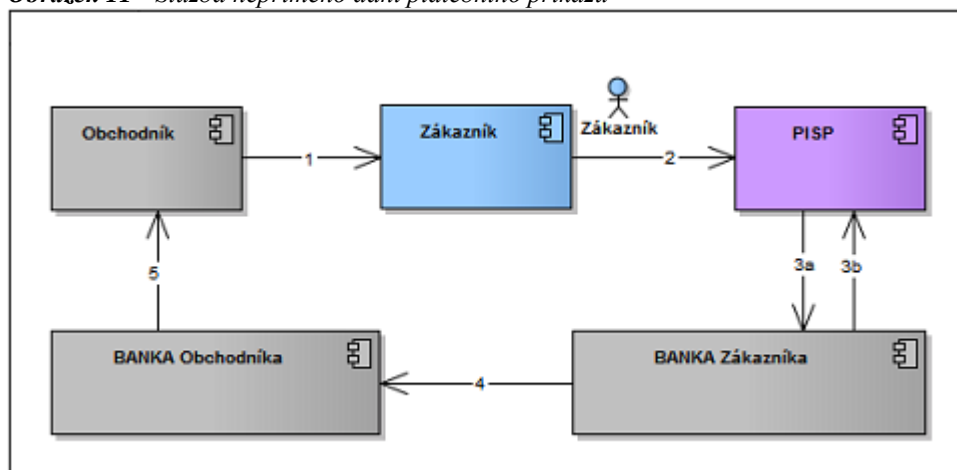
¹⁵⁸ mBank. PSD2 - Payment Service Directive 2. [online].[cit. 2019-3-23]. Dostupné z: <https://www.mbank.cz/informace-k-produktum/info/jine/psd2.html>

¹⁵⁹ VOJTĚCH, Petr. Nový zákon o platebním styku v platnosti. [online]. 24. 11. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html?mail>

5.1.1 Služba nepřímého dání platebního příkazu

Jak již bylo zmíněno, jedná se o novou platební službu, která předcházející právní úpravou nebyla regulována. Služba nepřímého dání platebního příkazu (též označována jako služba platební iniciace) je v zákoně o platebním styku vymezena jako „služba spočívající v dání platebního příkazu k převodu peněžních prostředků z platebního účtu jménem plátce poskytovatelem rozdílným od poskytovatele, který pro plátce vede daný platební účet, je-li platební příkaz dán prostřednictvím internetu“¹⁶⁰. Služba nepřímého dání platebního příkazu tedy spočívá v tom, že plátce v tomto případě nedává platební příkaz prostřednictvím svého poskytovatele, který vede jeho platební účet, nýbrž plátce dává platební příkaz prostřednictvím jiného poskytovatele (tzv. třetí strana v roli PISP). Třetí strana jedná jménem plátce, a z tohoto důvodu nemůže platební příkaz nikterak dále upravovat.¹⁶¹

Obrázek 11 - Služba nepřímého dání platebního příkazu

Legenda: 1 prodej zboží nebo služeb; 2 nepřímý platební příkaz; 3a iniciace platby; 3b potvrzení platby; 4 převod prostředků; 5 připsání prostředků na účet

Upraveno ze zdroje: VOJTĚCH, Petr. Nový zákon o platebním styku v platnosti. [online]. [cit. 2019-3-22]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html?mail>

V případě, že k tomu klient dal souhlas, má banka tedy nově povinnost zpřístupnit poskytovateli služby nepřímého dání platebního příkazu klientův platební účet. Rozlišujeme dva způsoby, jak v současnosti banka může zpřístupnit platební účet třetí osobě.

¹⁶⁰ § 2 odst. 1 písm. k) zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

¹⁶¹ FALTOVÁ, Nikola. Nový zákon o platebním styku a největší změny, které přináší. [online]. 22. 11. 2017. [cit. 2019-3-22]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-a-nejvetsi-zmeny-kttere-prinasi-106626.html>

- **API**

Jedná se o programovatelné aplikační rozhraní, které umožňuje strojovou komunikaci mezi třetí stranou a platebním účtem klienta. Banky mohly dobrovolně zpřístupnit své API ještě před účinnosti ZPS, avšak problémem byla jednak neexistence regulace a zároveň nebezpečí zpřístupnění účtu subjektu, který není regulován ČNB.

- **Screen scraping**

Klient sděluje třetí straně své přihlašovací údaje. Třetí strana se tedy následně přihlašuje jménem klienta k jeho platebnímu účtu. Před nabytím účinnosti ZPS to byl jediný způsob, jak se mohla třetí strana se souhlasem klienta a bez domluvy s bankou dostat k jeho platebnímu účtu.¹⁶² Na rozdíl od API, které je moderním řešením a průmyslovým standardem v IT odvětví, je screen scraping méně efektivní, méně bezpečné a zastaralé řešení. API umožňuje bezpečnou komunikaci dvou nezávislých počítačových systémů, je tedy vhodné z hlediska požadavků na bezpečnou komunikaci.¹⁶³

„Zákon způsob zpřístupnění účtu neupravuje, pouze dává poskytovateli, který vede uživateli platební účet, povinnost tak učinit. Poskytovatel, který vede platební účet, se tedy může sám rozhodnout využívat (dát třetím stranám k dispozici) oba dva způsoby, nebo jen jeden z nich. Chtějí-li třetí strany k příslušnému účtu uživatele přistupovat, musí se této volbě poskytovatele, který vede platební účet, přizpůsobit. API lze doporučit i s přihlédnutím k eliminaci rizikových faktorů spojených se sdílením osobních bezpečnostních prvků při využití screen scrapingu.“¹⁶⁴

Službu nepřímého dání platebního příkazu jsou oprávněny poskytovat jen banky, družstevní záložny, platební instituce nebo instituce elektronických peněz. Na rozdíl od bank nebo družstevních záložen, které po nabytí účinnosti zákona o platebním styku službu platební iniciace mohou poskytovat automaticky, musí platební instituce a instituce elektronických peněz však požádat ČNB o rozšíření svého povolení k činnosti. Pro společnosti, které v současné době nejsou ani

---

¹⁶² MOSNÁKOVÁ, Michaela. PSD2 a nová platební služba: Nepřímé dání platebního příkazu. *Veřejné zakázky*, 2018, 1, s. 62. ISSN 1803-6724.

¹⁶³ KRŮPA, Břetislav. *Přechodné období*. Příspěvek zazněl na semináři k aplikaci nového zákona o platebním styku konaném dne 26. 9. 2017 v ČNB.

¹⁶⁴ Sdělení Ministerstva financí a ČNB ze dne 1. prosince 2017 k přechodnému období podle zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku. [online]. 1. 12. 2017[cit. 2019-3-24]. Dostupné z <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/bankovnictvi-a-platebni-sluzby/platebni-sluzby-a-vyporadani-obchodu/aktuality/2017/sdeleni-mf-a-cnb-k-prechodnemu-obdobi-30272>

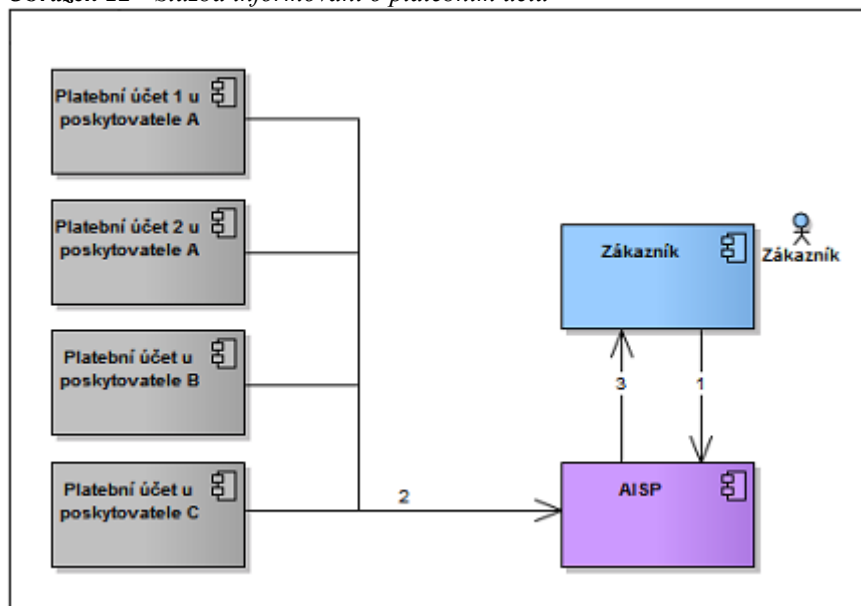
jednou z uvedených oprávněných osob je tedy vhodným řešením vzhledem k požadované výši základního kapitálu u bank či družstevních záložen požádat ČNB o povolení k činnosti platební instituce nebo právě instituce elektronických peněz s tím, že licence k činnosti platební instituce je v praxi použitelnější.¹⁶⁵

Služba nepřímého dání platebního příkazu by měla být alternativou k platbě platební kartou na internetu.¹⁶⁶

5.1.2 Služba informování o platebním účtu

Druhou službou, kterou nově upravuje zákon o platebním styku je „*služba spočívající ve sdělování informací o platebním účtu prostřednictvím internetu poskytovatelem rozdílným od poskytovatele, který vede daný platební účet*“¹⁶⁷, tedy služba informování o platebním účtu. Tato nová služba spočívá ve zpřístupnění informací z více klientovo platebních účtů vedených u různých bank do jediné aplikace.¹⁶⁸ Pro znázornění přikládám schéma průběhu této nové služby.

Obrázek 12 - Služba informování o platebním účtu

Legenda: 1 souhlas se sdělením informací o účtech; 2 předání informací o účtu na základě žádosti; 3 poskytování agregovaných informací o účtech zákazníka

Upraveno ze zdroje: VOJTĚCH, Petr. Nový zákon o platebním styku v platnosti. [online]. [cit. 2019-3-22]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html?mail>

¹⁶⁵ MOSNÁKOVÁ, Michaela. PSD2 a nová platební služba: Nepřímé dání platebního příkazu. *Veřejné zakázky*, 2018, 1, s. 62. ISSN 1803-6724.

¹⁶⁶ NÝDRLE, Tomáš. Co přináší nový zákon o platebním styku? *Právní rádce*, 2018, 1, s. 47. ISSN 1210-4817.

¹⁶⁷ § 2 odst. 1 písm. l) zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

¹⁶⁸ NÝDRLE, Tomáš. Co přináší nový zákon o platebním styku? *Právní rádce*, 2018, 1, s. 47. ISSN 1210-4817.

Službu informování o platebním účtu jsou oprávněny poskytovat jen banky, družstevní záložny, platební instituce, instituce elektronických peněz a nový regulovaný subjekt, tedy správce informací o platebním účtu.¹⁶⁹

Dle ZPS je správce informací o platebním účtu „*ten, kdo je oprávněn poskytovat službu informování o platebním účtu na základě povolení k činnosti správce informací o platebním účtu, které mu udělila Česká národní banka.*“¹⁷⁰ Správce informací o platebním účtu je oprávněn poskytovat pouze službu informování o platebním účtu.¹⁷¹

5.1.3 Silné ověření uživatele

Zákon o platebním styku nově zavádí povinnost silného ověření uživatele jako reakci na zvyšující se nebezpečí kybernetické kriminality a množství online podvodů.¹⁷² „*Požadavek na silné ověření uživatele se zavádí pro případy, kdy uživatel není v přímém kontaktu se svým poskytovatelem, ale kdy zadává např. platební příkaz prostřednictvím internetu, tedy v situacích, kdy hrozí, že může dojít ke zneužití přihlašovacích údajů.*“¹⁷³ Silným ověřením se pro účely ZPS rozumí takové ověření, které je založeno na použití alespoň dvou z níže uvedených prvků (tzv. dvoufaktorové ověření).

- **údaj, který je znám pouze uživateli** (např. přihlašovací údaje do internetového bankovníctví, PIN k platební kartě)
- **věc, kterou má uživatel ve své moci** (např. mobilní telefon, platební karta)
- **biometrický údaj uživatele** (např. otisk prstu)¹⁷⁴

Jak jsem uvedl v úvodu diplomové práce, banky již před účinností ZPS zpravidla toto dvoufaktorové ověření používaly. ZPS tedy tento standard zavádí jako povinnost. Podmínky silného ověření uživatele konkretizuje prováděcí předpis Evropské komise, tím je nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/389 ze dne 27. listopadu 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského

---

¹⁶⁹ VOJTĚCH, Petr. *Nový zákon o platebním styku v platnosti*. [online]. 24. 11. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html?mail>

¹⁷⁰ § 41 zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

¹⁷¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku, k § 41, s. 136.

¹⁷² VOJTĚCH, Petr. *Nový zákon o platebním styku v platnosti*. [online]. 24. 11. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html?mail>

¹⁷³ Důvodová zpráva k zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku, k § 223, s. 175.

¹⁷⁴ § 223 odst. 3 zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, pokud jde o regulační technické normy týkající se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace. Tento prováděcí předpis rovněž stanovuje výjimky z požadavku silného ověření uživatele (např. bezkontaktní platby v místě prodeje¹⁷⁵).¹⁷⁶ Prováděcí předpis se použije ode dne 14. září 2019, do té doby není silné ověření klienta vyžadováno.

5.1.4 Některé další změny

- ZPS rozšiřuje okruh osob oprávněných poskytovat platební služby kromě správce informací o platebním účtu i o držitele poštovní licence, jejichž poštovní licence výslovně obsahuje službu dodání peněžní částky poštovním poukazem. ZPS nadále zachovává výjimku pro poštovní poukázky, které tedy stále zůstávají mimo působnost ZPS.
- ZPS oproti předešlé právní úpravě snižuje míru spoluúčasti plátců (klientů) v případě neautorizované transakce (např. po zneužití odcizené platební karty) z dřívějších 150 EUR na 50 EUR. To neplatí pro případy vlastního podvodného jednání nebo úmyslného či hrubě nedbalého porušení povinností.
- ZPS nově osobám oprávněným poskytovat platební služby ukládá povinnost elektronického hlášení závažných bezpečnostních a provozních incidentů ČNB. Další novou notifikační povinností je rovněž i každoroční informování ČNB o bezpečnostních a provozních rizicích, kterým je daný subjekt v souvislosti s poskytováním platebních služeb vystaven, a o podvodech, které v oblasti platebního styku zaznamenal.
- Další novinkou je, že došlo k výslovné úpravě blokace peněžních prostředků. ZPS v ustanovení § 180 odst. 1 stanovuje, že „v souvislosti s karetní platební transakcí, k níž dává platební příkaz příjemce nebo plátce prostřednictvím příjemce a jejíž částka není v

---

¹⁷⁵ Čl. 11 nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/389 ze dne 27. listopadu 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, pokud jde o regulační technické normy týkající se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace.

¹⁷⁶ NÝDRLE, Tomáš. Co přináší nový zákon o platebním styku? *Právní rádce*, 2018, 1, s. 48. ISSN 1210-4817.

*době, kdy k ní dává plátce souhlas, známa, může poskytovatel plátce blokovat peněžní prostředky na účtu plátce jen se souhlasem plátce. Souhlas plátce musí být udělen k přesné částce peněžních prostředků, které mají být blokovány.*¹⁷⁷

- Došlo ke zrušení služby provedení platební transakce poskytovatelem služeb elektronických komunikací, pokud byl souhlas plátce s provedením platební transakce dán prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení. Jednalo se o službu, kterou zejména poskytovali mobilní operátoři pro platby mobilním telefonem. K zrušení došlo proto, že dnes již mobilní telefony zcela běžně slouží i ke správě internetového bankovníctví nebo jako uložiště virtuálních karet a došlo tak k faktickému smazání rozdílu oproti jiným platebním službám.¹⁷⁸

Povinnost otevření přístupu třetím stranám ke klientským bankovním informacím, je jistě převratnou změnou, která by měla napomoci zjednodušit zavádění inovací v sektoru finančních služeb a posílit konkurenční prostředí. Již dnes máme možnost využívat mobilní multibankovní aplikace, které umožňují správu více účtů vedených u různých bank z jednoho místa.

Novou právní úpravu hodnotím pozitivně, jelikož pro další vývoj resp. inovace v sektoru finančních služeb bylo dle mého názoru nezbytné, aby došlo k regulaci třetích stran a zmíněných nových služeb, které byly doposud poskytovány třetími stranami mimo právní regulaci. Zároveň je však ještě příliš brzy na to, jednoznačně říct, zda nová právní úprava splnila svůj zamýšlený účel. Souhlasím s názorem P. Michalíka, že *„ačkoli se nejedná o komplexní sadu služeb, je to první krok, kterým se bankovníctví může dostat ještě blíže ke klientům. Banky samy brzo zjistí, že v současném digitálním světě musí přenechat část své domény třetím stranám. Se současným rozmachem technologií není jednoduché konkurovat velkým fintechům a veškerá řešení dodávat jen v rámci*

---

¹⁷⁷ § 180 odst. 1 zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

¹⁷⁸ NÝDRLE, Tomáš. Co přináší nový zákon o platebním styku? *Právní rádce*, 2018, 1, s. 46. ISSN 1210-4817; FALTOVÁ, Nikola. *Nový zákon o platebním styku a největší změny, které přináší.* [online]. 22. 11. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-a-nejvetsi-zmeny-ktere-prinasi-106626.html>; VOJTĚCH, Petr. *Nový zákon o platebním styku v platnosti.* [online]. 24. 11. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html?mail>

*vlastních sil. Tímto získávají možnost dostat kus banky do cizích aplikací a zajistit tak dostupnost vlastních služeb kdykoli pro více klientů.*¹⁷⁹

Bude tedy zajímavé sledovat, jak moc tuto oblast do budoucna ovlivní "noví hráči na trhu", tedy třetí strany.

---

¹⁷⁹ HLÁDEK, Tomáš; MICHALÍK, Petr. Směrnice PSD 2 - co přinesla a co by ještě přinést měla. *Bankovníctví*, 2018, roč. 25, č. 4, s. 37. ISSN 1212-4273.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se věnoval tématu bezhotovostního platebního styku. Hlavním cílem diplomové práce bylo poskytnout čtenáři ucelený přehled o bezhotovostním platebním styku, zároveň analyzovat novou právní úpravu této oblasti tedy zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku a porovnat ji s úpravou předcházející, tj. zákonem č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů. V závěru své diplomové práce se zamyslím nad budoucím vývojem bezhotovostního platebního styku a pokusím se zodpovědět otázku, zda se dočkáme ekonomiky bez hotovosti.

Z historie vývoje technických prostředků, které bezhotovostní platební styk podporují, je patrné, že rychlost jejich zavádění se bude neustále zvyšovat. Jako příklad lze uvést začátky platebních karet na našem území, kdy se zpočátku platební karty potýkaly s nedůvěrou veřejnosti. Tuto nedůvěru bylo k jejich masivnějšímu používání nezbytné překonat a rovněž bylo třeba vytvořit potřebnou infrastrukturu. To nastalo až později s příchodem obchodních řetězců na náš trh. A jaká je situace dnes? Taková, že za loňský rok došlo na našem území k překonání hranice jedné miliardy transakcí platebními kartami u obchodníků. Rozvoj internetového bankovníctví, který byl závislý na rozšíření PC do domácností, pak proběhl již o mnoho rychleji.

Jak jsem již v diplomové práci uvedl, trendy v bankovníctví jsou ovlivněny nejen rozvojem technologií, ale i s tím spojenými požadavky zákazníků. V současnosti proto banky postupně přesouvají své služby a funkcionality do mobilních aplikací, aby zajistily klientům možnost rychlé a pohodlné správy svých finančních prostředků. Aktuálně tedy můžeme sledovat, s jakou rychlostí se rozšířila možnost přístupu k bankovnímu účtu prostřednictvím chytrých telefonů. Tomuto faktu přispěl nejen již zmiňovaný rozvoj technologií či jednoduchost a dostupnost mobilních bankovních aplikací ale především to, že jako přístupové zařízení slouží mobilní telefon, který je ve společnosti masivně rozšířen. O rozšíření využívání mobilních bankovních aplikací ke správě svého bankovního účtu vypovídá i v diplomové práci uvedený průzkum z roku 2018, který byl zaměřen na využívání elektronického bankovníctví s ohledem na jednotlivá zařízení, které Češi využívají pro přístup ke svým účtům. Jak vyplynulo z průzkumu, přístup přes mobilní bankovní aplikaci je oblíben především u generace od 18 do 29 let. Na základě této skutečnosti lze očekávat, že tento trend

tedy bude i v budoucnu pokračovat a mobilní bankovní aplikace budou stále využívanějšími. Ale nejsou to jen mobilní telefony, v souladu s rozvojem technologií již např. i bankomaty můžeme využít k zadání platebních příkazů. Pro zajímavost bych rovněž uvedl mojí osobní zkušenost, která se váže k rozšíření nových způsobů bezhotovostních plateb i na místech, kde to nelze očekávat. Při mém pobytu v Číně jsem měl možnost navštívit jeden z místních pouličních trhů a k mému úžasu zde naprostou samozřejmostí bylo provádění plateb prostřednictvím mobilního telefonu s využitím QR kódu.

Je těžké předvídat, jak se bude dále bezhotovostní platební styk vyvíjet. Cílem směrnice PSD2, jež je implementována zákonem o platebním styku je mimo jiné posílit konkurenční prostředí a zjednodušit zavádění inovací v sektoru finančních služeb, čemuž má napomoci právě povinnost zpřístupnit klientské bankovní informace třetím stranám (tzv. „otevřené bankovníctví“). Již dnes tedy máme možnost využívat mobilní multibankovní aplikace, které umožňují správu více účtů vedených u různých bank z jednoho místa. Bude zajímavé sledovat, jak moc tuto oblast ovlivní "noví hráči na trhu". Jsem toho názoru, že se s určitostí dočkáme dalších inovací v této oblasti.

Směřujeme tedy k bezhotovostní ekonomice? Dle mého názoru se v nejbližší budoucnosti na našem území úplné bezhotovostní ekonomiky nedočkáme. Blíže jsou k tomu např. ve Švédsku, kde již řada obchodů odmítá přijímat hotovost.

V současné době si však myslím, že není reálné, aby došlo k úplnému přechodu k bezhotovostní ekonomice. Jako jeden z důvodů mohu uvést zejména zakořeněnost hotovostní formy placení u části obyvatel. Dalším důvodem pro zachování hotovosti může být i nedostatečné pokrytí území mobilním signálem nebo případné výpadky elektřiny, bez které bezhotovostní platbu neprovedeme. Dle mého názoru je tedy pravděpodobné, že se podíl bezhotovostních plateb bude na úkor hotovostních plateb nadále zvyšovat, ale úplné vymizení hotovosti v nejbližší době neočekávám.

Cizojazyčné resumé

The subject of my diploma thesis is „Cashless Payments“. The main goal of the submitted thesis is to provide a comprehensive overview of this topic and also to analyze the new legal regulation in this area which is Act No. 370/2017 Coll. on payments and compare it with the previous regulation Act No. 284/2009 Coll. on payments. The Act No. 370/2017 Coll. on payments implemented Directive (EU) 2015/2366 known as „PSD2“ and became effective on January 13, 2018. The PSD2's purpose is to better protect consumers when they pay online, promote the development and use of innovative online and mobile payments.

The diploma thesis is divided into five main chapters.

First chapter is dedicated to introduction to the topic of payments. Furthermore, the chapter describes the role of the Czech National Bank in payments. At the end of this chapter, I also mention the forms of payments in terms of several sorting criteria and then briefly characterize the individual forms of payment.

Second chapter is already focused on main topic of the diploma thesis - cashless payments. Firstly, I characterize cashless payments in general. In the following part of this chapter the development of realization of cashless payments in the Czech Republic is described. In addition, an overview of the main legal regulation of the cashless payments is provided in this chapter. The final part of the second chapter is dedicated to the topic of electronic banking and its forms. Some actual trends in this area are mentioned too. This section is then supplemented by a survey which focuses on the use of electronic banking and forms of access to it.

The main topic of third chapter are payment instruments. In this chapter I especially focus on payment cards and I briefly characterize different types of payment cards in terms of several sorting criteria. In this part of the diploma thesis I also deal with the issue of misuse of payment cards. Other mentioned payment instruments are bill of exchange, cheques and payment orders.

Fourth chapter of the diploma thesis is about payment systems. In this chapter I provide an overview of the Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement System known as „CERTIS“. Furthermore are briefly introduced others payment systems such as SWIFT, TARGET2 and EURO1.

The last chapter of the diploma thesis is dedicated to the new legal regulation of cashless payments. Firstly, I summarize goals of PSD2 directive and further I analyze Act No. 370/2017 Coll. on payments and compare it with the previous legal regulation.

In the end of my diploma thesis I am wondering whether the economic of our future is going to be entirely cashless.

Seznam použité literatury

Česká odborná literatura

- BERAN, Jiří; DOLEŽALOVÁ, Daniela; STRNADEL, Dalibor; ŠTĚPÁNOVÁ, Alice. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011. 676 s. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-691.
- JÁNOŠÍKOVÁ, Petra; MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2.
- JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I. Peníze a platební styk*. Praha: Grada Publishing, 2013. 664 s. ISBN 978-80-247-3893-2.
- KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví. Bankovní obchody, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8.
- KANTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví. Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7400-595-4.
- KLUFA, František; SCHOLZ, Petr; KOZLOVÁ, Michaela. *Podvody v oblasti bezhotovostních plateb v ČR (studie)*. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2009. 35 s.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 544 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-361-5.
- LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 228 s. ISBN 978-80-7478-722-5.
- MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5.
- MEJSTRÍK, Michal; PEČENÁ Magda; TEPLÝ Petr. *Základní principy bankovníctví*. Praha: Karolinum, 2008. 627 s. ISBN 978-80-246-1500-4.
- POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 496 s. ISBN 978-80-7400-491-9.
- REVENDA, Zbyněk; MANDEL, Martin; KODERA, Jan et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. vyd. Praha: Management Press, 2012. 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.
- SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012. 328 s. ISBN 978-80-7261-238-3.

České právní předpisy a důvodové zprávy k právním předpisům

Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/1993 Sb., o české národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 452/2016 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

Důvodová zpráva k zákonu č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

Vyhláška č. 169/2011 o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku.

Vyhláška č. 1/2018 Sb. o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku.

Vyhláška č. 14/2018 Sb., o platebních systémech s neodvolatelností zúčtování.

Právní předpisy Evropské unie

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o

obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/389 ze dne 27. listopadu 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, pokud jde o regulační technické normy týkající se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace.

Soudní rozhodnutí

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. 32 Cdo 2947/2016.

České časopisecké články

CAPOUŠKOVÁ, Lenka. Další otevření bankovního sektoru PSD 2. *Bankovníctví*, 2018, roč. 25, č. 12, s. 22. ISSN 1212-4273.

HLÁDEK, Tomáš; MICHALÍK, Petr. Směrnice PSD 2 - co přinesla a co by ještě přinést měla. *Bankovníctví*, 2018, roč. 25, č. 4, s. 37. ISSN 1212-4273.

HYNČICOVÁ, Kateřina. Jaké jsou právní důsledky zneužití platební karty? *Právní rádce*, 2013, roč. 21, č. 11, s. 48. ISSN 1210-4817.

JINDŘICHOVÁ, Denisa. Posílení postavení spotřebitele v platebním styku jako jeden z cílů směrnice o základním platebním účtu. *Obchodněprávní revue*, 2016, roč. 8, č. 3, s. 92-93. ISSN 1803-6554.

KOFROŇ, Martin; KOLAŘÍKOVÁ, Linda. Právo na platební účet všem? *Právní rádce*, 2016, roč. 24, č. 4, s. 47. ISSN 1210-4817.

MOSNÁKOVÁ, Michaela. PSD2 a nová platební služba: Nepřímé dání platebního příkazu. *Veřejné zakázky*, 2018, č. 1, s. 62. ISSN 1803-6724.

NÝDRLE, Tomáš. Co přináší nový zákon o platebním styku? *Právní rádce*, 2018, roč. 26, č. 1, s. 47. ISSN 1210-4817.

TOMÍŠEK, Jan. Právní jednání biometrickými prostředky v elektronickém bankovníctví. *Právní rozhledy*, 2018, roč. 26, č. 5, s. 160-161. ISSN 1210-6410.

České elektronické zdroje

Banka CREDITAS. *Bezpečné internetové bankovníctví: Je váš internetový prohlížeč opravdu bezpečný?* [online]. 28. 3. 2018.[cit. 2019-3-20]. Dostupné z: <https://www.c-journal.cz/clanky/bezpecne-internetove-bankovnictvi-je-vas-internetovy-prohlizec-opravdu-bezpecny/>

Banka CREDITAS. *Funkce aplikace*. [online].[cit. 2019-3-19]. Dostupné z: <https://www.richee.cz/funkce-aplikace>

Česká pošta. *SIPO pro fyzické osoby* [online].[cit. 2019-3-17]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/sluzby/platebni-a-financni-sluzby-cr/sipo>

Česká spořitelna. *Jak můžu provést jednorázovou úhradu přes bankomat/transakční terminál České spořitelny?* [online].[cit. 2019-3-9]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/caste-dotazy/pobocky-bankomaty-jednorazova-platba>

Česká spořitelna. *Jak vložím hotovost na účet prostřednictvím bankomatu?* [online].[cit. 2019-3-9]. Dostupné z <https://www.csas.cz/cs/caste-dotazy/jak-vlozim-hotovost-na-ucet-prostrednictvim-bankomatu>

ČNB. *Automatizace platebního styku a ABO*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/automatizace_platebniho_styku_a_abo/

ČNB. *Mezipobočkový platební styk v SBČS*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/mezipobockovy_platebni_styk_v_sbcs/

ČNB. *Okruhový platební styk v SBČS*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/okruhovy_platebni_styk_v_sbcs/

ČNB. *Platební styk*. [online].[cit. 2019-3-1]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/

ČNB. *Platební styk během II. světové války a těsně po ní*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/platebni_styk_behem_ii_svetove_valky_a_tesne_po_ni/

ČNB. *Popis systému CERTIS* [online].[cit. 2019-3-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_popis.html

ČNB. *Pravidla platebního systému CERTIS* [online].[cit. 2019-3-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/pravidla_CERTIS.html

ČNB. *Vývoj platebního styku do roku 1939*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/vyvoj_platebniho_styku_do_roku_1939/

ČNB. *Vznik systému mezibankovního platebního styku*. [online].[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/vznik_systemu_mezibankovniho_platebniho_styku/

ČSOB. *Typické oblasti karetních podvodů*. [online].[cit. 2019-3-11]. Dostupné z <https://www.csob.cz/portal/bezpecnost/jak-se-branit/bezpecnostni-pravidla-pro-uzivani-platebnich-karet/typicke-oblasti-karetnich-podvodu>

ČTK. *Počet platebních karet v ČR stoupl o půl milionu na 11,8 milionu*. [online]. 24. 2. 2019.[cit. 2019-3-4]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pocet-platebnich-karet-v-cr-stoupl-o-pul-milionu-na-11-8-milionu/1725340>

ECB. *Co je to TARGET2?* [online].[cit. 2019-3-22]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/target2.cs.html>

FALTOVÁ, Nikola. *Nový zákon o platebním styku a největší změny, které přináší*. [online]. 22. 11. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-a-nejvetsi-zmeny-ktere-prinasi-106626.html>

Finance.cz. *Kdy jsou vaše peníze na internetbanking v ohrožení?* [online]. 27. 7. 2017.[cit. 2019-3-20]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/494805-rizika-ib/>

Finance.cz. *Přímé bankovníctví*. [online].[cit. 2019-3-19]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/bezne-ucty/abeceda-beznych-uctu/prime-bankovnictvi/>

GoPay. *Co to je CVV/CVC a kde se nachází??* [online].[cit. 2019-3-11]. Dostupné z: <https://help.gopay.com/cs/tema/bezpecnost/co-to-je-cvv-cvc-a-kde-se-nachazi>

CHVÁTAL, Dalibor Z. *Jak dlouho trvá převod peněz z banky do banky?* [online]. 7. 8. 2018.[cit. 2019-3-24]. Dostupné z <https://www.mesec.cz/clanky/jak-dlouho-trva-prevod-penez-z-banky-do-banky/>

Komerční banka. *Mobilní banka*. [online].[cit. 2019-3-19]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/ostatni/nase-aplikace/aplikace/mobilni-banka-aplikace>

KPMG. *PSD2 – nová evropská směrnice o platebním styku*. [online].[cit. 2019-3-23]. Dostupné z: <https://home.kpmg.cz/cs/home/clanky-a-analyzy/2017/10/psd2-smernice.html>

KŘÍŽ, Lukáš; ZAJÍC, David. *PSD2: malá revoluce v platebních službách*. [online]. 29. 6. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z: https://ictrevue.ihned.cz/c3-65786220-0ICT00_d-65786220-psd2-mala-revoluce-v-platebnich-sluzbach

mBank. *PSD2 - Payment Service Directive 2*. [online].[cit. 2019-3-23]. Dostupné z: <https://www.mbank.cz/informace-k-produktum/info/jine/psd2.html>

Měšec.cz. *Při ztrátě, krádeži a zneužití karty přijdete díky novému zákonu o méně peněz*. [online]. 29. 9. 2017.[cit. 2019-3-11]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/pri-ztrate-kradezi-a-zneuzeni-karty-prijdete-o-mene-penez/>

MOJŽÍŠ, Jaroslav. *Trendy v bankovníctví jdou ruku v ruce s rozvojem technologií*. [online]. 2016.[cit. 2019-3-18]. Dostupné z: <https://www.systemonline.cz/it-pro-banky-a-financni-organizace/trendy-v-bankovnictvi-jdou-ruku-v-ruce-s-rozvojem-technologiei.htm>

Novinky.cz. *Elektronické bankovníctví využívají čtyři z pěti Čechů, roste počet přístupů přes mobil*. [online]. 8. 6. 2018.[cit. 2019-3-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/474342-elektronicke-bankovnictvi-vyuzivaji-ctyri-z-peti-cechu-roste-pocet-pristupu-pres-mobil.html>

PMDP. *Dobíjení karet na bankomatech České spořitelny*. [online].[cit. 2019-3-9]. Dostupné z <http://www.plzenskakarta.cz/bankomaty/>

Sdělení Ministerstva financí a ČNB ze dne 1. prosince 2017 k přechodnému období podle zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku. [online]. 1. 12. 2017.[cit. 2019-3-24]. Dostupné z <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/bankovnictvi-a-platebni-sluzby/platebni-sluzby-a-vyporadani-obchodu/aktuality/2017/sdeleni-mf-a-cnb-k-prechodnemu-obdobi-30272>

VOJTĚCH, Petr. *Nový zákon o platebním styku v platnosti*. [online]. 24. 11. 2017.[cit. 2019-3-22]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html?mail>

Zahraniční elektronické zdroje

EBA. *A unique RTGS-equivalent net settlement system*. [online].[cit. 2019-3-22]. Dostupné z: <https://www.ebaclearing.eu/services/euro1/overview/>

Norton. *Emerging Threats. What is smishing?* [online].[cit. 2019-3-11]. Dostupné z <https://us.norton.com/internetsecurity-emerging-threats-what-is-smishing.html>

SWIFT. *SWIFT history*. [online].[cit. 2019-3-22]. Dostupné z: <https://www.swift.com/about-us/history>

Ostatní

KRŮPA, Břetislav. *Přechodné období*. Příspěvek zazněl na semináři k aplikaci nového zákona o platebním styku konaném dne 26. 9. 2017 v ČNB.

Odpověď pracovníků ČNB ze dne 19. 3. 2019 na mnou položený dotaz.

Pravidla platebního systému CERTIS (verze 9 účinná od 1. listopadu 2018).

Příloha č. 3 k Pravidlům platebního systému CERTIS.

Seznam obrázků

Obrázek 1- Elektronické bankovníctví v ČR - způsob přístupu.....	22
Obrázek 2 - Výběr hotovosti platební kartou	31
Obrázek 3 - Průběh transakce provedené kartou a její zúčtování	33
Obrázek 4 - Průběh příkazu k úhradě	41
Obrázek 5 - Průběh příkazu k inkasu	42
Obrázek 6 - Schéma placení soukromým šekem.....	46
Obrázek 7 - Schéma placení bankovním šekem.....	46
Obrázek 8 - Způsob využití cestovního šeku	47
Obrázek 9 - Princip zúčtování prostřednictvím korespondentských bank	55
Obrázek 10 - Princip mezibankovního platebního systému se zúčtovací bankou	56
Obrázek 11 - Služba nepřímého dání platebního příkazu	63
Obrázek 12 - Služba informování o platebním účtu.....	65